

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU KOŚCIERSKIEGO NA LATA 2016-2021

PROJEKT DO KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

POWIAT KOŚCIERSKI
S E R C E A S Z U B

grudzień 2015 r.

SPIS TREŚCI:

Wstęp	3
Wprowadzenie	4
 I. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	
1. Sytuacja demograficzno-społeczna powiatu kościerskiego	7
1.1. Charakterystyka powiatu kościerskiego	7
1.2. Instytucje pomocy społecznej w powiecie kościerskim	9
1.3. Współpraca instytucji pomocy społecznej z organizacjami pozarządowymi	15
1.4. Pozyskiwanie środków zewnętrznych przez instytucje pomocy społecznej	18
2. Problemy społeczne powiatu kościerskiego	25
2.1. Problemy dzieci i rodziny	25
2.2. Osoby niepełnosprawne	36
2.3. Seniorzy	42
2.4. Uzależnienia	45
2.5. Bezrobocie	47
2.6. Analiza SWOT priorytetowych obszarów problemowych	51
 II. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	
3. Misja	54
4. Prognoza	54
5. Cele strategiczne i operacyjne	55
6. Harmonogram działań	56
7. System realizacji i monitoringu	66
 Spis tabel, wykresów i rycin	67

WSTĘP

„Strategia Pomocy Społecznej Powiatu Kościerskiego 2003 – 2015” przyjęta Uchwałą Nr V/35/2003 Rady Powiatu Kościerskiego z dnia 28 marca 2003 r. stanowiła pierwszy długofalowy dokument wyznaczający kierunki polityki społecznej w regionie.

Na podstawie uchylonej Ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 1998 r. Nr 64, poz. 414 ze zm.) przygotowano oraz przyjęto Uchwałą Nr V/35/2003 Rady Powiatu Kościerskiego z dnia 28 marca 2003 r. „Strategię Pomocy Społecznej Powiatu Kościerskiego 2003 – 2015”. Wychodząc naprzeciw nowym zapisom ustawy o pomocy społecznej oraz zmianom jakie zachodzą w podejściu do polityki społecznej na szczeblu państwowym, regionalnym i lokalnym, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie dokonało aktualizacji obowiązującego dokumentu.

Dlatego też w roku 2008 odbyło się pięć spotkań konsultacyjnych na temat budowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kościerskim. Konsultacje prowadzone były przez przedstawicieli ówczesnego Departamentu Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego z pracownikami Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie.

W wyniku konsultacji rozpoczęto w 2009 roku prace nad uaktualnieniem „Strategii Pomocy Społecznej Powiatu Kościerskiego 2003 – 2015”. Dotychczasowe cele Strategii zostały zbadane pod kątem ich aktualności i stopnia realizacji. Do prac nad aktualizacją programu powiatowego zaproszono 27 instytucji i podmiotów życia społecznego, realizujących działania i współpracujących w sferze pomocy społecznej na terenie powiatu. Współpracę z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie podjęło 21 podmiotów.

Dzięki zaangażowaniu i współpracy wszystkich partnerów dokonano w rezultacie w 2011 r. aktualizacji „Strategii Pomocy Społecznej Powiatu Kościerskiego 2003-2015” w drodze uchwały Nr XI/80/2011 Rady Powiatu Kościerskiego z dnia 27 października 2011 r. W wyniku czego nastąpiła zmiana nazwy dokumentu na „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kościerskiego do roku 2015”, która jest obecnie obowiązującym dokumentem strategicznym.

Mając na uwadze aktualnie obowiązujące przepisy ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 163 ze zm.), zmiany jakie zachodzą w sferze polityki społecznej na szczeblu państwowym, regionalnym i lokalnym oraz kończący się termin obowiązywania dotychczasowego dokumentu przystąpiono do opracowania nowego dokumentu wynikającego z aktualnych potrzeb lokalnych, w pełni zgodnego z podstawowymi zasadami życia społecznego, a w szczególności z zasadą pomocniczości, partycypacji społecznej i współodpowiedzialności, a jednocześnie by był spójny ze „Strategią Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020”.

WPROWADZENIE

Na podstawie art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 163 ze zm.) do zadań własnych Powiatu należy „opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami”.

Ustawodawca wskazuje również na niezbędne elementy, jakie Strategia jako dokument powinna zawierać, a mianowicie: diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, cele strategiczne projektowanych zmian, kierunki działań, sposób ich realizacji i ramy finansowe oraz wskaźniki realizacji działań.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kościerskiego na lata 2016 – 2021 jest wieloletnim dokumentem programowym i stanowi lokalny element polityki społecznej państwa w oparciu, o który kształtowana będzie polityka społeczna Powiatu. Opracowana Strategia będzie również narzędziem skutecznego pozyskiwania funduszy unijnych.

Podczas prac nad Strategią priorytetowo wdrożono zasadę partnerstwa, rozumianą jako sposób definiowania i uzgadniania wizji oraz celów Strategii przy aktywnej współpracy z równoprawnie traktowanych podmiotów z różnych środowisk oraz instytucji zaangażowanych w działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kościerskiego na lata 2016 – 2021 jest także strategicznym dokumentem Powiatu, która wpisuje się w priorytety Strategii Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020.

Do pracy nad dokumentem zaproszono przedstawicieli instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki społecznej. W tym celu zgodnie z Zarządzeniem Nr 53/2015 Starosty Kościerskiego z dnia 22 września 2015 r. powołano Zespół ds. opracowania koncepcji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kościerskiego na lata 2016 – 2021” w następującym składzie:

1. Hinc Marzena - Przedstawiciel Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie, Przewodnicząca Zespołu,
2. Ossowski Henryk – Przedstawiciel Starostwa Powiatowego w Kościerzynie,
3. Bruniecka Lucyna - Przedstawiciel Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie, Koordynator Zespołu,
4. Herbasz Hanna - Przedstawiciel Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie,

5. Milewczyk Magdalena - Przedstawiciel Punktu Interwencji Kryzysowej w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie,
6. Dittmer-Jankowska Anna - Przedstawiciel Zespołu ds. Osób Starszych i Niepełnosprawnych w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie,
7. Wejher Dorota – Przedstawiciel Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kościerzynie,
8. Brzezińska Elżbieta – Przedstawiciel Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych w Kościerzynie,
9. Winczewska Dorota – Przedstawiciel Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kościerzynie,
10. Lipińska Mariola– Przedstawiciel Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu,
11. Kłaman Bogusława – Przedstawiciel Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowej Karczmie,
12. Barbara Okrój – Przedstawiciel Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Liniewie,
13. Mikołajewska-Boszka Karolina – Przedstawiciel Warsztatu Terapii Zajęciowej w Kościerzynie,
14. Trzcińska Irena – Przedstawiciel Domu Pomocy Społecznej w Cisewiu,
15. Bandosz Sylwia – Przedstawiciel Domu Pomocy Społecznej „Kaszub” w Stawiskach,
16. Skwierawski Rafał - Przedstawiciel Centrum Administracyjnego Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Kościerzynie,
17. Cieszyńska Lucyna – Przedstawiciel Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Kościerzynie,
18. Zdrojewska Halina – Przedstawiciel Stowarzyszenia Rodzicielstwa Zastępczego „Dolina Tęczy” w Kościerzynie,
19. Lipski Andrzej – Przedstawiciel Powiatowego Urzędu Pracy w Kościerzynie,
20. Bork Adam – Przedstawiciel Komendy Powiatowej Policji w Kościerzynie,
21. Hening Dawid - Przedstawiciel Komendy Powiatowej Policji w Kościerzynie,
22. Kulas Czesława – Przedstawiciel Szpitala Specjalistycznego w Kościerzynie,
23. Jaszewska Ewelina – Przedstawiciel Zespołu Kuratorów Sądowych w Kościerzynie.

Skład wyżej wymienionego Zespołu w trakcie prac uległ zmianie, zgłoszono uczestnictwo innych przedstawicieli z danych instytucji/organizacji.

Tworzenie Strategii rozpoczęto zebraniem aktualnych danych statystycznych na temat powiatu kościerskiego w latach 2012-2014. W trakcie opracowywania strategii wykorzystano m.in. obowiązujące dokumenty strategiczne powiatu i gmin, materiały, opracowania i dane udostępnione przez Urząd Statystyczny w ramach Banku Danych Lokalnych, Powiatowy Urząd Pracy, Ośrodki Pomocy Społecznej, Komendę Powiatową Policji, Poradnię Leczenia Uzależnień i Psychologiczną, Kaszubski Instytut Rozwoju,

Centrum Administracyjne Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych, Starostwo Powiatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Podczas spotkań grupy roboczej w siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie dokonano wniosków z przeprowadzonego Monitoringu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kościerskiego obowiązującego do roku 2015. Wypracowano również cele strategiczne i operacyjne oraz analizę SWOT, polegającą na zdefiniowaniu mocnych i słabych stron społeczeństwa powiatu, a także stojących przed nim szans i zagrożeń. Również Zespół opracował harmonogram działań, niezbędny przy realizacji celów strategicznych i operacyjnych.

Opracowany dokument dzieli się na 2 części: diagnostyczną i programową. W części diagnostycznej przedstawiono: diagnozę demograficzno-społeczną powiatu kościerskiego, w której zawarto informacje na temat ogólnej charakterystyki powiatu kościerskiego i systemu pomocy społecznej, a także współpracy instytucji pomocy społecznej z organizacjami pozarządowymi. W ostatnim punkcie części diagnostycznej przedstawiono informacje dotyczące pozyskiwania środków zewnętrznych przez instytucje pomocy społecznej na terenie powiatu kościerskiego. W dalszej części zdiagnozowano obszary problemowe występujące w powiecie kościerskim.

Natomiast w części programowej zawarto między innymi: misję powiatu kościerskiego, prognozę wynikającą z realizacji celów strategii oraz cele strategiczne i operacyjne. Na końcu dokumentu przedstawiono harmonogram działań oraz system realizacji i monitoringu Strategii.

Realizacji Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kościerskiego na lata 2016-2021 służą programy operacyjne:

- Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w Powiecie Kościerskim na lata 2004 – 2015 (styczeń 2016 r. – rozpoczęcie prac nad nowym dokumentem),
- Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej Powiatu Kościerskiego na lata 2015– 2017,
- Powiatowy Program Profilaktyki w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w rodzinach zagrożonych przemocą na rok 2016,
- Powiatowy Program Oddziaływań Korekcyjno-Edukacyjnych dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie w Powiecie Kościerskim na rok 2016,
- Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Powiecie Kościerskim na lata 2012-2016,
- Powiatowy Program na rzecz zatrudniania i spójności społecznej Powiatu Kościerskiego na lata 2007-2015,
- Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Ziemi Kościerskiej na lata 2010-2021,
- Strategia Rozwoju i Finansowania Ekonomii Społecznej dla Powiatu Kościerskiego na lata 2015-2020.

I. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

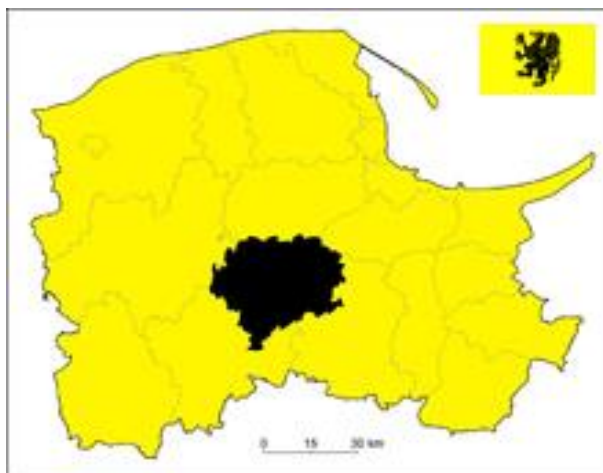
1. Sytuacja demograficzno-społeczna powiatu kościerskiego.

1.1. Charakterystyka powiatu kościerskiego.

Powiat kościerski – Serce Kaszub położony jest na Pojezierzu Kaszubskim, w krainie geograficznej nazywanej Szwajcarią Kaszubską, które terytorialnie zajmuje środkowo-południową część województwa pomorskiego. Ciekawostką jest fakt, że właśnie na terenie naszego powiatu – na terenie gminy Kościerzyna w miejscowości Kłobuczyno znajduje się środek województwa pomorskiego.

Powierzchnia powiatu wynosi 1.165,85 km², co stanowi 6,4% całej powierzchni województwa pomorskiego. Jest to jeden z 16 powiatów ziemskich województwa, który zajmuje 8 miejsce w województwie pod względem wielkości. Obszar powiatu kościerskiego graniczy od północy z aglomeracją Trójmiejską, ale nie zalicza się do niej.

Od strony południowej w większości terytorium powiat kościerski graniczy z powiatem chojnickim, od wschodniej z powiatem starogardzkim i gdańskim, od północnej z powiatem kartuskim a od zachodniej z powiatem bytowskim.

Rycina 1. Położenie powiatu kościerskiego na mapie województwa pomorskiego.

Odległości od stolicy powiatu – miasta Kościerzyny – do ważniejszych ośrodków regionalnych wynoszą odpowiednio do:

- Gdańsk 56 kilometrów (lotnisko w Rębiechowie – 51 kilometrów),
- Kartuz 30 kilometrów,
- Bytowa 35 kilometrów,

- Starogardu Gdańskiego 51 kilometrów,
- Tczewa 66 kilometrów,
- Lęborka 70 kilometrów.

W skład powiatu kościerskiego wchodzi:

- gminy miejskie: Kościerzyna
- gminy wiejskie: Dziemiany, Karsin, Kościerzyna, Liniewo, Lipusz, Nowa Karczma i Stara Kiszewa
- miasta: Kościerzyna
- największe miejscowości: Kościerzyna (ok. 25 tys. mieszkańców), Lipusz (ok. 3 tys. mieszkańców), Łubiana (ok. 2,5 tys. mieszkańców), Wielki Klincz (ok. 2,3 tys. mieszkańców), Karsin (ok. 2 tys. mieszkańców).

Rycina 2. Mapa powiatu kościerskiego z obszarami poszczególnych gmin.

Na terenie powiatu kościerskiego mieszka ponad 66 tysięcy mieszkańców (ok. 3% ogółu mieszkańców województwa pomorskiego, co daje 11 miejsce w województwie pomorskim pod względem ludności) z czego 23.028, czyli ok. 35% łącznej populacji, w sześćsetletnim mieście Kościerzyna, które jest siedzibą władz miasta i powiatu oraz jego centrum społecznym, gospodarczym, kulturalnym i administracyjnym.

Spośród 7 gmin wiejskich tworzących powiat, największą pod względem powierzchni i liczby mieszkańców jest gmina Kościerzyna, natomiast najmniejszą gmina Lipusz. Większość ludności powiatu etnicznie stanowią osoby wiążące swoje korzenie z tutejszą Ziemią i tradycją Kaszubską.

1.2. Instytucje pomocy społecznej w powiecie kościerskim.

Instytucje pomocy społecznej wspierają osoby i rodziny poprzez zaspokojenie ich podstawowych potrzeb i umożliwiają życie w godziwych warunkach. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Zadania pomocy społecznej w gminach wykonują jednostki organizacyjne – ośrodki pomocy społecznej, w powiecie zadania te wykonuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie na zasadzie partnerstwa z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi¹.

Cele pomocy społecznej są osiąmane poprzez podejmowane działania, polegające w szczególności na: przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń, pracy socjalnej, prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej, analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych, rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Prawo do świadczeń z pomocy społecznej, jeżeli umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej, przysługuje²:

- 1) osobom posiadającym obywatelstwo polskie mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) cudzoziemcom mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
 - a) na podstawie zezwolenia na osiedlenie się, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Wspólnot Europejskich, zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony lub w związku z uzyskaniem w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej,
 - b) na podstawie zgody na pobyt tolerowany – w formie schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania oraz zasiłku celowego;
- 3) mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej oraz członkom ich rodzin w rozumieniu art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium

¹ Źródło: Ustawa o pomocy społecznej, art. 2 ust. 2.

² Źródło: Ustawa o pomocy społecznej, art. 5.

Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin posiadającym prawo pobytu lub prawo stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu³:

- 1) ubóstwa;
- 2) sieroctwa;
- 3) bezdomności;
- 4) bezrobocia;
- 5) niepełnosprawności;
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- 7) przemocy w rodzinie;
- 7a) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- 10) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
- 11) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 12) alkoholizmu lub narkomanii;
- 13) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- 14) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy⁴.

W powiecie kościerskim funkcjonują następujące instytucje pomocy społecznej:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Karsinie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kościerzynie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Liniewie,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kościerzynie,
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Dziemianach,
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Karczmie,
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu,
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Starej Kiszewie.

Ponadto działania z zakresu pomocy społecznej realizują:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie,

³ Źródło: Ustawa o pomocy społecznej, art. 7.

⁴ Źródło: Ustawa o pomocy społecznej, art. 3 ust. 3.

- Dom Pomocy Społecznej „Kaszub” w Stawiskach,
- Dom Pomocy Społecznej w Cisewiu,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Lubieszynie – prowadzony przez Fundację „Sprawni Inaczej”,
- Środowiskowy Dom Samopomocy „Jesteśmy dla Ciebie” w Kościerzynie – prowadzony przez Gdańską Fundację Dobroczynności,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Trzebuniu – prowadzony przez Gminę Dziemiany,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Konarzynie – prowadzony przez Fundację „Sprawni Inaczej” Oddział w Kościerzynie,
- Warsztat Terapii Zajęciowej – prowadzony przez Fundację „Sprawni Inaczej” Oddział w Kościerzynie.

W poniższej tabeli 1 przedstawiono zasoby kadrowe w poszczególnych ośrodkach pomocy społecznej na terenie powiatu kościerskiego, realizujących zadania z zakresu ustawy o pomocy społecznej.

Tabela 1. Zatrudnienie w instytucjach pomocy społecznej powiatu kościerskiego w latach 2012-2014.

Wyszczególnienie	Liczba zatrudnionych pracowników w latach: 2012-2014									Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego pracującego w terenie		
	Ogółem			w tym pracowników socjalnych			w tym asystentów rodziny					
Lata	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
OPS w Dziemianach	11	11	11	3	3	2	0	1	1	1400	1400	1400
GOPS w Karsinie	13	13	16	3	3	3	1	1	1	2000	2000	2000
GOPS w Kościerzynie	18	18	18	9	9	7	1	1	1	1690	1706	2190
MOPS w Kościerzynie	44	38	36	12	12	12	2	2	2	1982	1975	1940
GOPS w Liniewie	7	7	9	3	3	3	0	2	2	1544	1550	1550
OPS w Lipuszu	10	10	9	4	3	2	0	1	1	896	1205	1820
OPS w Nowej Karczmie	8	10	11	3	3	4	-	2	2	2249	2259	1692
OPS w Starej Kiszewie	10	11	11	2	2	2	1	1	1	3324	3324	3335
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie	38	33	30	4	4	3	-	-	-	-	-	-
Razem	159	151	151	43	42	38	5	11	11	15085	15419	15927

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej powiatu kościerskiego.

Najwięcej pracowników zatrudnionych jest w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kościerzynie. Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego przekracza ustawowe kryteria w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kościerzynie, Ośrodku Pomocy Społecznej w Starej Kiszewie (2.000 mieszkańców na 1 pracownika).

Należy podkreślić, że dostępność pracownika socjalnego w terenie nie odzwierciedla w całości jego ogromu pracy i zaangażowania podczas prowadzonych spraw.

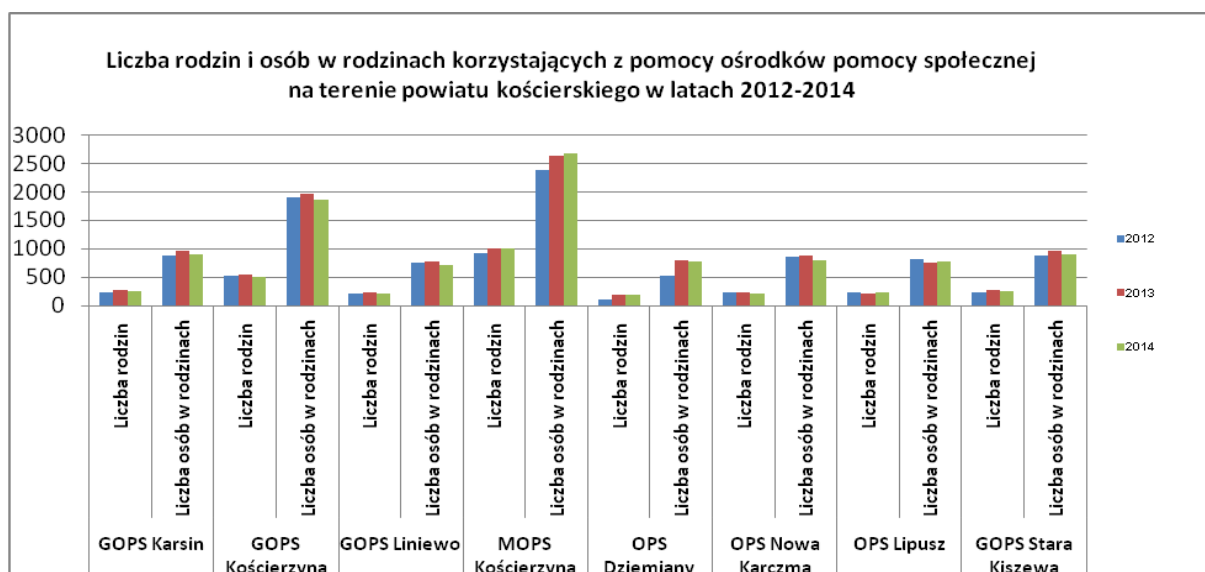
W ośrodkach pomocy społecznej powiatu kościerskiego zatrudnionych było ogółem w 2012 r.- 159 pracowników, natomiast w 2013 r. i w 2014 r. – 151 pracowników, w tym w 2012 r. było zatrudnionych 43 pracowników socjalnych; w 2013 r. 42 pracowników socjalnych i w 2014 r. 38 pracowników socjalnych. Z kolei najwięcej zatrudnionych asystentów rodziny jest w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kościerzynie, Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Liniewie i Ośrodku Pomocy Społecznej w Nowej Karczmie. W pozostałych gminach jest zatrudnionych po 1 asystencie rodziny. Dane wskazują na ogólny spadek zatrudnienia kadry w pomocy społecznej.

Pozostała część kadry pracuje przy realizacji zadań wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości, świadczeń rodzinnych, dodatków mieszkaniowych, w administracji, w księgowości, w obsłudze i jako opiekunki (w przypadku gmin wiejskich).

W Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie w 2012 r. zatrudnionych było 38 pracowników, w tym 4 pracowników socjalnych. W latach 2013 i 2014 nastąpił spadek zatrudnienia. Główną przyczyną tego spadku była przede wszystkim trudna sytuacja finansowa powiatu kościerskiego, która skutkowałą wprowadzeniem programu postępowania naprawczego dla Powiatu Kościerskiego na lata 2015-2017 zgodnie z uchwałą Nr V/1/2015 z dnia 30 stycznia 2015 r.

W kolejnej analizie przedstawiono liczbę rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy ośrodków pomocy społecznej powiatu kościerskiego, co obrazuje wykres 1.

Wykres 1. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy ośrodków pomocy społecznej na terenie powiatu kościerskiego w latach 2012-2014.

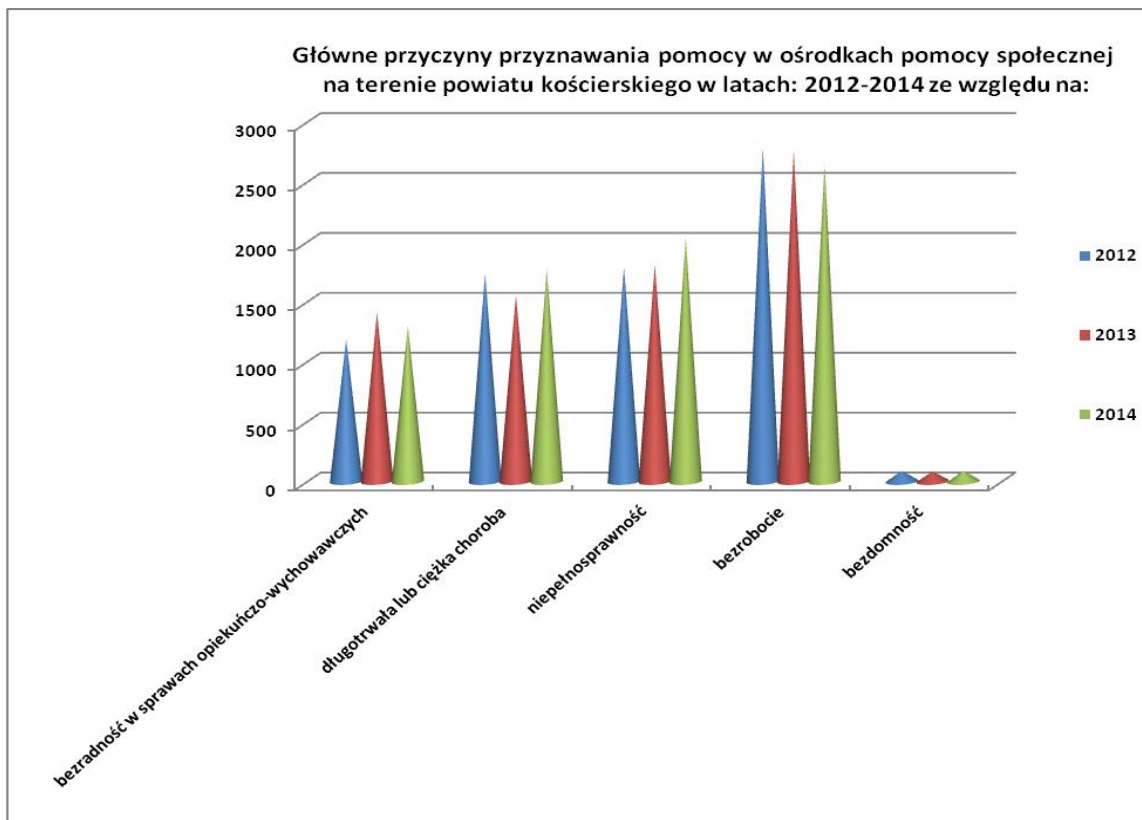

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej powiatu kościerskiego.

Największy odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w roku 2012 odnotowano w gminie miejskiej Kościerzyna (911 rodzin i 2.390 osób w rodzinach), a także w gminie wiejskiej Kościerzyna (528 rodzin i 1.898 osób w rodzinach). W następnych latach objętych analizą w stosunku do roku 2012 zauważa się wzrost osób w rodzinach i rodzin korzystających z pomocy społecznej na przykładzie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kościerzynie o około 285 osób w rodzinach i 103 rodzin. Z pomocy pozostałych gmin na terenie powiatu kościerskiego korzysta około 1.000 osób w rodzinach. Najmniejszy odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej w 2014 r. odnotowano w: Ośrodku Pomocy Społecznej w Dziemianach (193 rodziny), Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Liniewie (204 rodziny), Ośrodku Pomocy Społecznej w Nowej Karczmie (215 rodzin), Ośrodku Pomocy Społecznej w Lipuszu (228 rodzin), Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Karsinie (257 rodzin), Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Starej Kiszewie (257 rodzin) – tym samym nie przekraczając progu 500 rodzin.

Analizując zebrane z ostatnich trzech lat dane wykresu 2. obserwuje się, że najliczniejszą grupę świadczeniobiorców pomocy społecznej stanowiły osoby otrzymujące pomoc z powodu występowania bezrobocia (34%) i z tytułu niepełnosprawności (26%).

Wykres 2. Główne przyczyny przyznawania pomocy społecznej w powiecie kościerskim w latach 2012 – 2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej powiatu kościerskiego.

1.3. Współpraca instytucji pomocy społecznej z organizacjami pozarządowymi.

W polskim prawie definicję ustawową organizacji pozarządowej zawiera art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t. j. Dz. U. z 2014 r. 1118 ze zm.), zgodnie z którym *organizacjami pozarządowymi są, nie będące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu przepisów o finansach publicznych, i niedziałające w celu osiągnięcia zysku, osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia.*

Organizacje pozarządowe działające na terenie powiatu kościerskiego odgrywają istotną rolę w rozwiązywaniu problemów społecznych.

Dla samorządu terytorialnego sektor pozarządowy jest partnerem, w co najmniej trzech płaszczyznach:

1. reprezentuje społeczność lokalną, wyraża jej potrzeby, dążenia i oczekiwania,
2. świadczy pomoc bezpośrednią na rzecz mieszkańców społeczności lokalnej,
3. wprowadza nowe, często alternatywne sposoby działania.

Współpraca instytucji pomocy społecznej z organizacjami pozarządowymi odbywa się w oparciu o zasadę pomocniczości, jawności, efektywności, uczciwej konkurencji, partnerstwa i suwerenności stron.

Przedmiotem współpracy instytucji pomocy społecznej oraz organizacji pozarządowych jest m.in.: realizacja zadań określonych w ustawach, podwyższanie efektywności działań kierowanych do mieszkańców, tworzenie systemowych rozwiązań problemów społecznych, diagnozowanie potrzeb społecznych i sposobu ich zaspakajania.

Powyższa współpraca może odbywać się w szczególności w formie:

1. zlecenia realizacji zadań publicznych na zasadach określonych w ustawie,
2. współdziałania w pozyskiwaniu środków finansowych z innych źródeł, w szczególności z Unii Europejskiej,
3. udziału w działaniach programowych samorządu,
4. promocji działalności w mediach,
5. pomocy w nawiązywaniu kontaktów międzynarodowych.

Liczbę działających na terenie Powiatu Kościerskiego organizacji pozarządowych przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Organizacje pozarządowe na terenie powiatu kościerskiego.

Organizacje pozarządowe	Liczba
Stowarzyszenia	107
Oddziały stowarzyszeń	9
Stowarzyszenia zwykłe	9
Stowarzyszenia kultury fizycznej	16 (z tego 10 w KRS)
Uczniowskie kluby sportowe	18
Kluby działające w formie stowarzyszeń, których statuty nie przewidują prowadzenia działalności gospodarczej	12
Straże pożarne	50 (z tego 31 w KRS)
Fundacje	5
Razem	226
w tym organizacji pożytku publicznego	17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Kościerzynie.

Na terenie Powiatu Kościerskiego, wg danych Starostwa Powiatowego w Kościerzynie, działa 226 organizacji pozarządowych, w tym 17 organizacji pożytku publicznego. Wśród podanej liczby organizacji pozarządowych znajdują się, zarówno organizacje aktywnie działające, jak i organizacje, których działalność jest mało eksponowane w środowisku lokalnym. Największa ilość organizacji pozarządowych ma formę stowarzyszeń, zaś najmniejsza to fundacje.

Powiat Kościerski współpracuje z organizacjami pozarządowymi na podstawie uchwalonego Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi.

Organizacje pozarządowe mają możliwość pozyskiwania dotacji na realizację zadań publicznych Powiatu Kościerskiego w obszarze rozwoju kultury, rozwoju kultury fizycznej i turystyki, ochrony zdrowia i pomocy społecznej, poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Powiat Kościerski przyznał wsparcie finansowe na realizację zadań publicznych w 2012 r. w kwocie 108.750 zł na 36 projektów, w 2013 r. dla 38 projektów w kwocie 55.400 zł. Ze względu na trudną sytuację finansową Powiatu Kościerskiego w roku 2014 r. odstąpiono od udzielania wsparcia finansowego na realizację zadań publicznych w powiecie kościerskim.

Liczbę podmiotów, którym przyznano dofinansowanie oraz kwoty przyznanego wsparcia finansowego na realizację zadań publicznych Powiatu Kościerskiego w latach 2012-2014 przedstawia tabela 3.

Tabela 3. Liczba podmiotów oraz kwoty przyznanego wsparcia finansowego na realizację zadań publicznych powiatu kościerskiego w latach 2012-2014.

Obszary dofinansowania	Liczba organizacji pozarządowych, którym przyznano dofinansowanie	Kwota udzielonych dotacji w zł	Liczba organizacji pozarządowych, którym przyznano dofinansowanie	Kwota udzielonych dotacji w zł	Liczba organizacji pozarządowych, którym przyznano dofinansowanie	Kwota udzielonych dotacji w zł
	2012		2013		2014	
Rozwój kultury	8	17 080 zł	11	12 000 zł	-	-
Rozwój kultury fizycznej i turystyki	9	40 000 zł	8	10 300 zł	-	-
Poprawa bezpieczeństwa i porządku publicznego	6	17 520 zł	6	12 000 zł	-	-
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	3	7 350 zł	1	990 zł	-	-
Pomoc społeczna w powiecie kościerskim	7	19 800 zł	5	9 500 zł	-	-
Rozwój turystyki w powiecie kościerskim	3	7 000 zł	7	10 610 zł	-	-
Razem	36	108 750 zł	38	55 400 zł	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Kościerzynie.

Wśród najważniejszych problemów, utrudniających działalność organizacji pozarządowych można wymienić brak środków finansowych na zatrudnienie kadry zarządzającej, skomplikowane procedury przy aplikowaniu o środki zewnętrzne i brak własnej siedziby.

Organizacje pozarządowe to także ogromny potencjał dla rozwoju ekonomii społecznej na terenie powiatu kościerskiego. Szansą jest traktowanie ekonomii społecznej jako alternatywnego sposobu ograniczania skutków wykluczenia społecznego osób i rodzin. Promowanie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej to jeden z celów operacyjnych Strategii.

Pomimo stosunkowo słabego zaplecza kadrowego i lokalowego organizacje pozarządowe mają ogromny potencjał, który odpowiednio wykorzystany, może przyczynić się do zmniejszenia problemów społecznych w Powiecie Kościerskim.

1.4. Pozyskiwanie środków zewnętrznych przez instytucje pomocy społecznej.

W latach 2012 – 2014 instytucje działające w obszarze pomocy społecznej pozyskiwały środki finansowe głównie z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013 ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki jest jednym z programów operacyjnych, które były wdrażane w latach 2007-2013. Środki finansowe na jego realizację pochodziły głównie z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Całość kwoty, jaką przewidziano na realizację PO Kapitał Ludzki, wyniosła prawie 11,5 mld euro, w tym 9,7 mld euro (85%) to wszystkie środki Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce, na lata 2007-2013 a pozostała część (15%) stanowiły środki krajowe. EFS wspierał politykę społeczną i finansowało działania państw członkowskich na dwóch płaszczyznach: przeciwdziałania bezrobociu oraz rozwoju zasobów ludzkich.

W ramach PO KL realizowane były projekty w dwóch głównych trybach: systemowym i konkursowym. W trybie systemowym projekty były realizowane przez beneficjentów imiennie wskazanych w Programie lub dodatkowych dokumentach stanowiących jego uszczegółowienie. Natomiast w trybie konkursowym projekty były realizowane przez wszystkie podmioty m.in.: instytucje rynku, instytucje promocji i integracji społecznej, instytucje szkoleniowe, jednostki administracji rządowej i samorządowej, przedsiębiorców, instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe, instytucje systemu oświaty. Jednostki składające wniosek o dofinansowanie projektu w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki miały szansę otrzymać bezzwrotną pomoc finansową na realizację całego planowanego przedsięwzięcia.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki składał się z 10 Priorytetów, realizowanych równolegle na poziomie centralnym i regionalnym. W ramach komponentu centralnego (Priorytety I-V) wsparcie realizowane było głównie na rzecz zwiększenia efektywności struktur i systemów instytucjonalnych, natomiast środki komponentu regionalnego (Priorytety VI-IX), zostały przeznaczone na wsparcie dla osób i poszczególnych grup społecznych. Realizacja Priorytetu X Pomoc techniczna pozwoliła na sprawne wdrażanie i monitorowanie postępów realizacji Programu oraz promocję Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce.

Poniższa tabela 4. obrazuje aktywność instytucji działających w sferze polityki społecznej z terenu powiatu kościerskiego w latach 2012-2014 w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację zadań z obszaru pomocy społecznej.

Tabela 4. Informacje na temat pozyskanych środków zewnętrznych przez instytucje pomocy społecznej na rzecz osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2012-2014.

Wyszczególnienie	Pozyskiwanie środków zewnętrznych na rzecz osób korzystających z pomocy społecznej w latach: 2012-2014		
Lata	2012	2013	2014
GOPS w Kościerzynie	286.207,91 zł-Projekt systemowy: „Zainwestuj w siebie masz ogromne możliwości” 45.499,88 zł – „Rodzina bez przemocy” dofinansowanie z MPiPS	175.993,70 zł Projekt systemowy: „Zainwestuj w siebie masz ogromne możliwości”	-----
GOPS w Liniewie	Aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w gminie Liniewo – EFS 10 beneficjentów - 61.975 zł	Aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w gminie Liniewo – EFS 15 beneficjentów – 116.640 zł	-----
MOPS w Kościerzynie	Program "Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi" - edycja 2012r. Zadanie publiczne pn. "Zdrowe Ciało, Piękny Umysł" Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej Departament Pomocy i Integracji Społecznej Kwota: 32.000 zł – 45 Beneficjentów Program Ośłonowy pn. "Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie" - edycja 2012r. Zadanie publiczne "Młodzi dla Siebie". Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej Departament Pomocy i Integracji Społecznej Kwota: 20.768 zł– 15 Beneficjentów	Program grantowy Bank Dziecięcych Uśmiechów Fundacji Banku Zachodniego WBK. Projekt pn. "Z kulturą na co dzień" – darowizna Fundacja Banku Zachodniego WBK Kwota: 3.100 zł – 31 dzieci Resortowy Program "Wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej na rok 2013 - asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej" Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej Wydział Polityki Społecznej Kwota: 28.804 zł - 30 rodzin Program Ośłonowy "Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w	Resortowy Program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na rok 2014 - "Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej" Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej Wydział Polityki Społecznej Kwota: 48.445 zł - 30 Beneficjentów

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kościerskiego na lata 2016-2021

	Resortowy Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na rok 2012: "Asystent szansą dla rodziny" - I edycja; "Asystent rodziny" - druga edycja Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej Pomorski Urząd Wojewódzki w Gdańsku Kwota 17.757,60 zł 14.161,98 zł 32 rodziny Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013 w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Tytuł projektu MOPS - "Można Owszem Pomóc Sobie". Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego w Gdańsku Kwota: 426.750 zł – 89 Beneficjentów	Rodzinie". Zadanie publiczne pn. "Obnażyć zło. SOS dla Rodzin - II edycja". Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej Departament Pomocy i Integracji Społecznej Kwota: 30.000 zł – 589 Beneficjentów Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013 w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Tytuł projektu MOPS - "Można Owszem Pomóc Sobie". Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego w Gdańsku Kwota: 429.625 zł – 89 Beneficjentów	
--	--	---	--

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kościerskiego na lata 2016-2021

OPS w Dziemianach	1. Projekt systemowy „Wzrost Twoich kompetencji szansą na lepsze jutro” / EFS i budżet JST/ 9 beneficjentów/ 131 454,55 zł.	1. Projekt systemowy „Wzrost Twoich kompetencji szansą na lepsze jutro” / EFS i budżet JST/ 9 beneficjentów/ 133 584,55 zł. 2. Resortowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na rok 2013 / POW/ / 45 osób/ kwota pozyskana 7 201,00 zł	1. Resortowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na rok 2014 /POW/ 40 osób/ kwota pozyskana 5 633,00 zł
OPS w Lipuszu	Wspólnie Odkryjemy Twój Wewnętrzny Potencjał 10 os./58.754 zł	Wspólnie Odkryjemy Twój Wewnętrzny Potencjał 10 os./ 122.893 zł	-----
Starostwo Powiatowe w Kościerzynie	1. "Otwarty Dom Pełen Barw" w ramach działania 7.3 Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji, dofinansowany ze środków UE – EFS. Projekt realizowany był od 23 stycznia 2012 r. do 31 lipca 2012 r. Adresatami zadania byli mieszkańcy Domu Pomocy Społecznej w Cisewiu (10K i 5M). Dofinansowanie w wys. 49 tys. zł. 2. Projekt „Cisewskie Teatrnia” w ramach działania 7.3 Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji, dofinansowany ze środków UE – EFS. Projekt realizowany był sierpnia 2012 r. do 31 grudnia 2012 r. Adresatami zadania byli mieszkańcy Domu Pomocy Społecznej w Cisewiu (10K i 5M). Dofinansowanie w wys. 46 151,69 zł. 3. 9 sierpnia 2012r. w Domu Pomocy Społecznej w Cisewiu, odbyło się uroczyste zakończenie inwestycji polegającej na termomodernizacji oraz remoncie budynków tej powiatowej placówki - zadanie pn. „Podniesienie standardu życia	Projekt „Budowa ogrodzenia zespołu dworsko-parkowego przy domu Pomocy społecznej w Cisewiu dofinansowanego w ramach Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”. Koszt realizacji projektu wyniósł ponad 71 tys. zł. z tego ponad 46 tys. pochodziło ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rybackiego a pozostała kwota to wkład własny Powiatu Kościerskiego.	

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kościerskiego na lata 2016-2021

	Mieszkańców Domu Pomocy Społecznej w Cisewiu poprzez termomodernizację Budynku Głównego, budynków Oddziałów III i IV na terenie placówki". W ramach powyższego projektu przeprowadzona została kompleksowa termomodernizacja budynków na terenie Domu Pomocy Społecznej w Cisewiu, dzięki czemu budynki zostały dostosowane do obowiązujących norm ochrony cieplnej, a poprawie uległa także estetyka budynków. Łączny koszt termomodernizacji trzech budynków Domu Pomocy Społecznej w Cisewiu zamknął się kwotą 625.857,62 zł. Na inwestycję otrzymano dofinansowanie z Urzędu Marszałkowskiego w kwocie 250.000,00 zł.		
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie	1. „Mój potencjał-moja szansa na samodzielne życie” projekt systemowy współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013, Poddziałanie 7.1.2 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie; Liczba beneficjentów - 36; Kwota pozyskana – 722 389,94 zł; Wartość projektu – 849 870,52 zł; 2. „Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2012” dotacja z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej; dofinansowanie wynagrodzenia dla 2 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej; Kwota pozyskana – 16 840,06 zł; Wartość zadania – 29 180,77 zł;	1. Resortowy Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na 2013 r. – Asystent Rodziny i Koordynator Rodzinnej Pieczy Zastępczej, dotacja z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej; Dofinansowanie wynagrodzenia dla 2 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej; Kwota pozyskana – 22 332,00 zł, Wartość zadania 56 943,94 zł; 2. Resortowy Program wspierania rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2013, dotacja z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej; Wsparcie 17 rodzin zastępczych i 34 dzieci; Kwota pozyskana - 21 140, zł; Wartość zadania - 42 280,00 zł; 3. „Kierunek-Praca!” projekt konkursowy współfinansowany ze środków Unii Europejskiej	1. Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2014, dotacja z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej; dofinansowanie wynagrodzenia dla 3 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej; Kwota pozyskana - 43 750,00 zł; Wartość zadania - 137 870,76 zł.; 2. Dotacja celowa na wydatki związane z dofinansowaniem działań zmierzających do rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej w 2014 r. z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej; dofinansowanie dla 8 dzieci; Kwota pozyskana - 6000,00 zł; Wartość zadania - 22 200,00 zł;

		w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013, Poddziałanie 6.1.1 Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy, Liczba Beneficjentów - 12; Kwota pozyskana - 582 018,53 zł; Wartość projektu – 582 018,53 zł;	
--	--	--	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodków Pomocy Społecznej, Starostwa Powiatowego w Kościerzynie i Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie.

Aktywność instytucji w pozyskiwaniu środków zewnętrznych można określić jako dużą. Najwięcej środków zewnętrznych pozyskało Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie na łączną kwotę 1 414 470,53 zł (z czego 1 304 408,47 zł ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i 110 062,06 zł z MPiPS) oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kościerzynie na łączną kwotę 1 051 411,58 zł (z czego 856 375,00 zł ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i 195 036,58 zł z innych źródeł w tym MPiPS, Fundacji Banku Zachodniego WBK).

Od 2014 roku rozpoczyna się nowy okres programowy na lata 2014 – 2020. W nowej perspektywie finansowej instytucje pomocy społecznej będą mogły korzystać przede wszystkim z dwóch programów:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 (RPO WP 2014-2020), którego celem jest podjęcie wyzwań rozwojowych stojących przed województwem pomorskim w sferze gospodarczej, edukacji, aktywności zawodowej i społecznej, wykorzystania specyficznych potencjałów poszczególnych obszarów, systemu transportowego, ochrony zdrowia, energii i środowiska. RPO WP jest finansowany ze środków Unii Europejskiej (UE) w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Alokacja środków UE na Program wynosi łącznie 1,86 mld euro, w tym 1,34 mld euro z EFRR i 524,6 mln euro z EFS. Wartość środków unijnych w RPO WP 2014-2020 jest o 926,4 mln EUR wyższa od Programu na lata 2007-2013, co czyni go największym w historii województwa pomorskiego programem inwestycyjnym, będącym w dyspozycji władz regionalnych.
- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER), który powstał w odpowiedzi na potrzeby reform w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia i dobrego rządzenia. Program wspiera również innowacje społeczne i współpracę ponadnarodową w wymienionych obszarach. W programie, oprócz środków EFS dostępne są także fundusze *Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych*. Wsparcie programu jest komplementarne do działań realizowanych na poziomie regionalnym. Na realizację programu dostępna jest kwota ponad 4,4 mld euro z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz 252,4 mln euro ze specjalnej linii budżetowej *Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych*. Alokacja na lata 2014-2020, za realizację której w ramach PO WER odpowiada MPiPS, wynosi ok. 469 mln euro.

Duża intensywność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych w minionym okresie programowym dobrze rokuje dla instytucji pomocy społecznej w nowym okresie programowym 2014-2020, ponieważ świadczy o doświadczeniu i wysokich kwalifikacjach pracowników ośrodków zarówno w aplikowaniu o fundusze europejskie, jak i w realizacji projektów.

2. Problemy społeczne powiatu kościerskiego.

2.1. Problemy dzieci i rodziny.

Rodzina odgrywa fundamentalną rolę w procesie wychowania. Prawidłowo funkcjonująca rodzina jest najbardziej właściwym środowiskiem wychowawczym. Jest ona zdolna zapewnić optymalne warunki rozwoju i wychowania.

Zmieniająca się rzeczywistość i warunki życia mają wpływ na model polskiej rodziny, który w ostatnich latach uległ przemianom. Utrzymuje się niska dzietność rodzin, młodzi ludzie coraz później decydują się na zawarcie związku małżeńskiego, coraz częściej związki mają charakter nieformalny. Żyjemy w starzejącym się społeczeństwie. Wprowadzenie rozwiązań w polityce prorodzinnej nadają nowe kierunki zmian i podkreślają znaczenie budowania przyjaznych warunków dla rozwoju polskich rodzin. Niestety sytuacja rodzin uwarunkowana jest nie tylko zmianami demograficznymi. Pozytywnym na ogół procesom zmian społecznych, ekonomicznych, kulturowych towarzyszą nieodłączne zagrożenia. Bezrobocie, a co za tym idzie ubóstwo, trudności opiekuńczo-wychowawcze, przemoc czy uzależnienia to problem z którymi rodzina sama nie jest w stanie sobie poradzić.

Wiele badań potwierdza, że dysfunkcyjny system rodzinny charakteryzuje się przede wszystkim: wysokim poziomem chronicznego niepokoju, napiętej atmosfery, strachu, zacieraniem się granic tego, co wolno, czego nie wolno, tego, co ważne i wartościowe oraz bezwartościowe. Charakteryzuje się także niejasnymi, a często również ukrytymi regułami i zasadami zachowania oraz postępowania, sztywnością ról rodzinnych, zanikiem, bądź zagubieniem ich podstawowych sił oraz potencjałów psychofizycznych, a także pozorną wzajemnością, interakcyjnością oraz intymnością.

Znaczną część klientów pomocy społecznej stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo – wychowawczymi.

Dzieci, wychowujące się w rodzinach, w których występuje przemoc, alkohol, problemy opiekuńczo – wychowawcze, żyją w poczuciu zagrożenia, cierpią i uczą się szczególnych metod postępowania, które utrudniają im życie. Są często ofiarami przemocy fizycznej, psychicznej, a nieraz stają się ofiarami nadużyć seksualnych.

Dzieci z rodzin, w których nadużywa się alkohol przeżywają bardziej niż inne dzieci zakłócenia w poczuciu bezpieczeństwa. Doświadczają więcej lęku, napięć, samotności i dezorientacji, zamykają się w sobie, cofają przed ryzykiem i zmianami, nie ufają ludziom.

Kondycja materialna rodzin dysfunkcyjnych jest trudna. Konsekwencją niskich dochodów w rodzinie wielodzietnej są trudności w zaspokajaniu potrzeb na poziomie minimum socjalnego.

W rodzinach tych, w mniejszym lub większym natężeniu występuje dysfunkcjonalność w postaci uzależnień, patologii, długotrwałego bezrobocia czy chorób przewlekłych. Rodzice lub jedno z nich nie przekazują społecznie akceptowanych wzorów postępowania, przejawiając cechy marginalizacji, patologii. Nie osiągają także dochodów umożliwiających zaspokojenie potrzeb członków rodziny, a często jedyną pomoc materialną uzyskują w ośrodku pomocy społecznej.

Od stycznia 2012 roku, obowiązuje Ustawa o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 332 ze zm.), która zapewnia kompleksową pomoc rodzinom mającym problemy w prawidłowym wypełnianiu roli opiekuńczo-wychowawczych. Od czasu jej wprowadzenia była kilkakrotnie zmieniana.

Pieczą zastępczą to forma czasowej lub stałej opieki nad dzieckiem w sytuacji, gdy rodzina biologiczna nie jest w stanie z różnych przyczyn zapewnić dziecku opieki i wychowania. Pieczę zastępczą jest sprawowana w formie rodzinnej i instytucjonalnej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie jest organizatorem pieczy zastępczej dla dzieci pozbawionych całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej.

Średnią wieku oraz liczbę rodzin, dzieci i młodzieży przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu kościerskiego w latach 2012-2014 obrazuje tabela 5.

Tabela 5. Średnia wieku oraz liczba rodzin, dzieci i młodzieży przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu kościerskiego w latach 2012-2014.

Wyszczególnienie	2012					2013					2014				
	Liczba rodzin		Liczba dzieci			Liczba rodzin		Liczba dzieci			Liczba rodzin		Liczba dzieci		
	stan na 31.12	w ciągu roku	stan na 31.12	w ciągu roku	średnia wieku	stan na 31.12	w ciągu roku	stan na 31.12	w ciągu roku	średnia wieku	stan na 31.12	w ciągu roku	stan na 31.12	w ciągu roku	średnia wieku
Rodzina zastępcza spokrewniona	37	37	65	69	10,60	37	-	72	1	9,60	33	-	53	1	13
Rodzina zastępcza niezawodowa	31	31	47	57	14,70	40	9	79	7	8,70	30	-	42	2	16,40
Rodzina zastępcza zawodowa:	9	9	40	43	17	9	-	60	3	11,50	11	2	37	7	18,60
w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego	1	1	7	7	17	1	1	10	3	11,50	1	1	8	8	18,60
w tym specjalistyczna	-	-	-	-	-	2	2	5	3	11,50	2	2	7	9	18,60

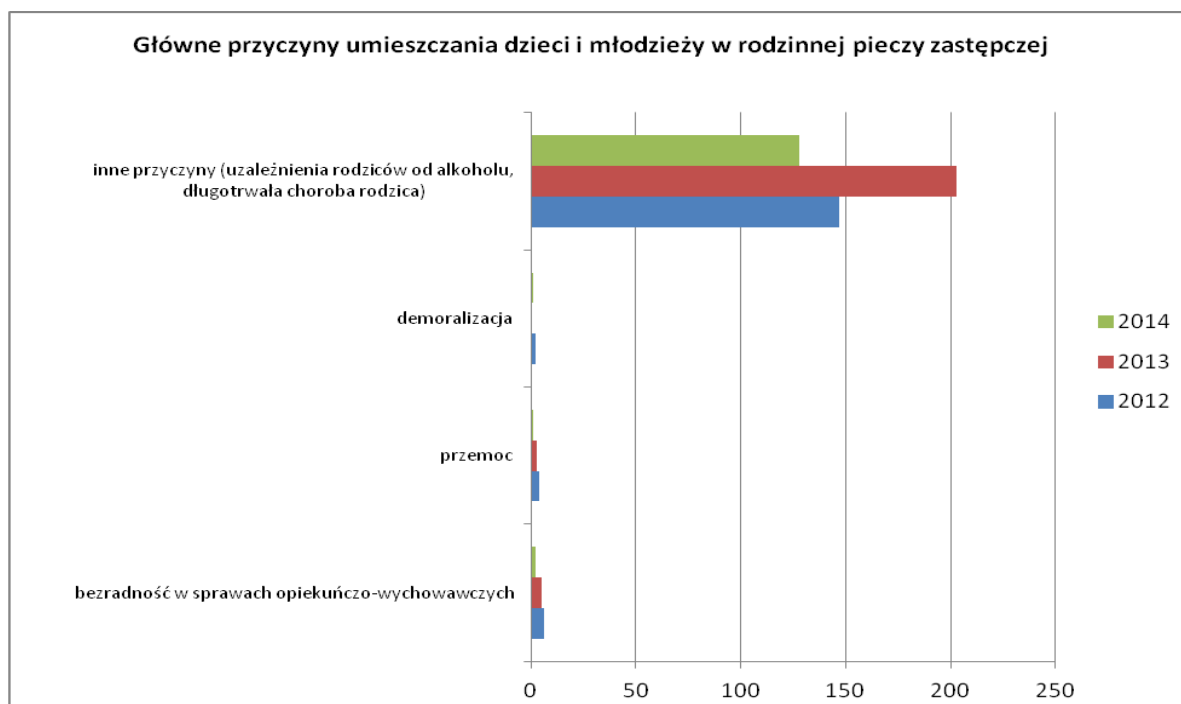
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie.

Na terenie Powiatu kościerskiego funkcjonuje najwięcej rodzin spokrewnionych z dzieckiem w stosunku do całej populacji rodzin.

Wśród głównych przyczyn umieszczania dzieci i młodzieży w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2012-2014 należą między innymi uzależnienia rodziców od alkoholu, bądź długotrwała choroba, niepełnosprawność rodzica. W dalszej kolejności to bezradność rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, przemoc i demoralizacja.

Wyżej wymienione główne przyczyny umieszczania dzieci i młodzieży w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2012-2014 przedstawia wykres 3.

Wykres 3. Główne przyczyny umieszczania dzieci i młodzieży w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu kościerskiego w latach 2012-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie.

Działania realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie mają na celu poprawę funkcjonowania rodziny, zapobieganie i przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym i dysfunkcyjności rodzin.

W celu wsparcia funkcji opiekuńczych rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

W powiecie kościerskim instytucjonalna piecza zastępcza nad dzieckiem jest realizowana przez trzy placówki opiekuńczo-wychowawcze do 14 miejsc.

Placówki realizują zadania o charakterze socjalizacyjnym i interwencyjnym dla dzieci i młodzieży pozbawionej trwale lub okresowo opieki własnej rodziny.

Placówki są obsługiwane przez Centrum Administracyjne Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Kościerzynie, które jest jednostką organizacyjną Powiatu.

W ramach Centrum funkcjonują trzy placówki:

1. Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza Nr 1 dysponuje czternastoma miejscami, z których dwa to miejsca interwencyjne, a dwanaście - socjalizacyjne.
2. Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Nr 2 posiada 12 miejsc socjalizacyjnych i 2 interwencyjne
3. Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Nr 3 posiada 12 miejsc socjalizacyjnych.

Placówki są przeznaczone dla dzieci i młodzieży znajdującej się w bardzo trudnej sytuacji życiowej, nie mogących w określonym czasie zamieszkiwać w swoim domu rodzinnym.

Poniższa tabela 6. Przedstawia średnią wieku oraz liczbę dzieci i młodzieży przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie powiatu kościerskiego w latach 2012-2014.

Tabela 6. Średnia wieku oraz liczba dzieci i młodzieży przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie powiatu kościerskiego w latach 2012-2014.

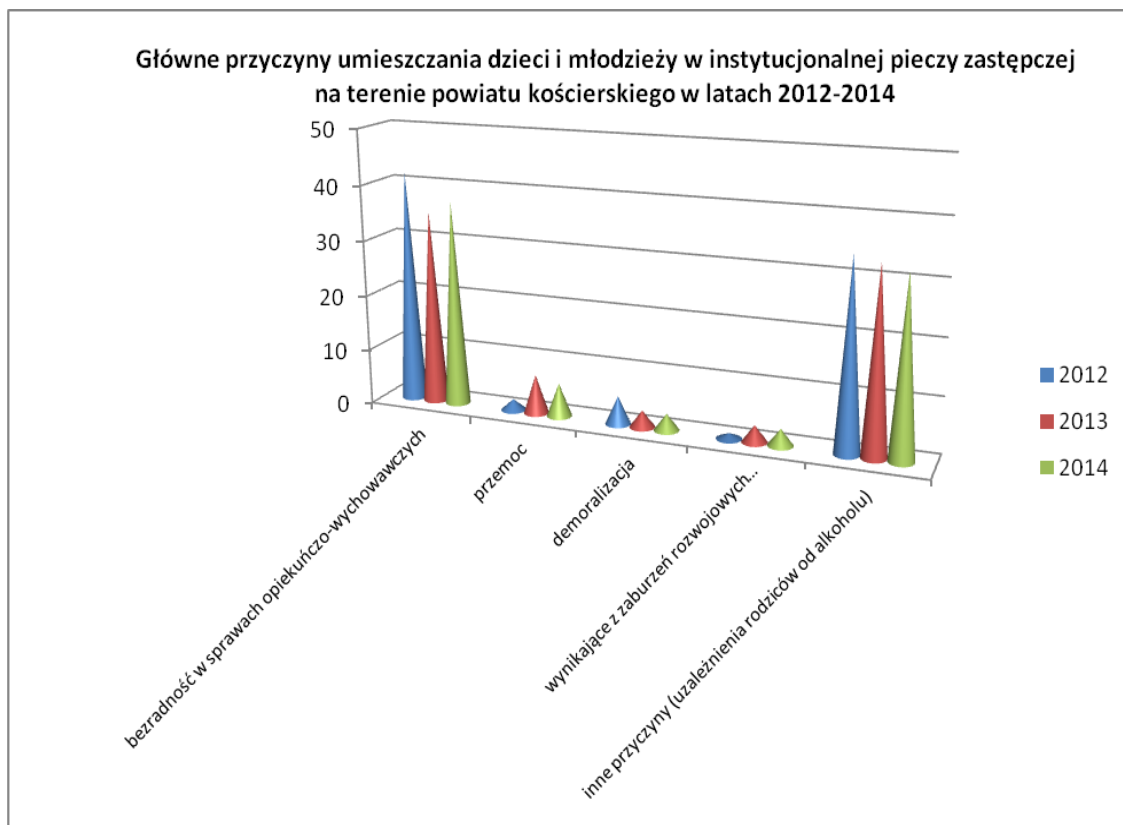
Wyszczególnienie	Liczba dzieci i młodzieży			Liczba dzieci i młodzieży			Liczba dzieci i młodzieży		
	2012			2013			2014		
	stan na 31.12.	w ciągu roku	średnia wieku	stan na 31.12.	w ciągu roku	średnia wieku	stan na 31.12.	w ciągu roku	średnia wieku
Placówka nr 1	38	60	15 lat	16	20	15 lat	13	22	16 lat
Placówka nr 2				17	22	16 lat	12	24	15 lat
Placówka nr 3				12	14	17 lat	12	15	17 lat

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centrum Administracyjnego Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Kościerzynie.

Celem funkcjonowania placówek jest zapewnienie dzieciom całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokajanie podstawowych niezbędnych potrzeb bytowych, rozwojowych, emocjonalnych, społecznych, religijnych, a także zapewnienie kształcenia.

Wśród głównych przyczyn umieszczania dzieci i młodzieży w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2012-2014 widoczne na wykresie 4. należą między innymi: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (114 osób), drugą z kolei przyczyną jest uzależnienie rodziców od alkoholu (99 osób), kolejne przyczyny na podobnym poziomie to przemoc (15 osób) i demoralizacja (11 osób) oraz wynikające z zaburzeń rozwojowych dziecka/młodzieży (7 osób).

Wykres 4. Główne przyczyny umieszczania dzieci i młodzieży w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie powiatu kościerskiego w latach 2012-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centrum Administracyjnego Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Kościerzynie.

Nadmienić tu należy, iż umieszczenie dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych następuje na podstawie orzeczenia Sądu Rodzinnego, na podstawie kodeksu rodzinnego i opiekuńczego o zabezpieczeniu dzieciom opieki. Umieszczenie dziecka na podstawie kodeksu rodzinnego nie jest jednoznaczne z przyczyną umieszczania, ponieważ zgodnie z kodeksem do placówek opiekuńczych nie mogą być kierowane dzieci z ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich. Niestety często umieszczane dzieci – szczególnie w wieku dojrzewania, to dzieci które są dotknięte procesem demoralizacyjnym a rodzice nie potrafią poradzić sobie z negatywnym zachowaniem dziecka (wagary, spożywanie alkoholu i innych środków odurzających, ucieczki z domu). Sąd Rodzinny najczęściej w takich przypadkach sprawdza czy przyczyny zachowania dzieci leżą w złej opiece sprawowanej przez rodziców czy z powodów procesu demoralizacyjnego dziecka. Takie dzieci na czas wglądu w sytuację rodziny są umieszczane w placówce celem zapobieżenia dalszemu procesowi demoralizacji.

Głównym celem pracy rodzin zastępczych i placówek w wymiarze kształtowania kompetencji społecznych będzie przywrócenie społeczeństwu dziecka w postaci samodzielnego, dojrzałego, przygotowanego do życia dorosłego człowieka, zdolnego do

pełnienia ról społecznych i założenia prawidłowo funkcjonującej rodziny, jeżeli powzięte wszelkie inne działania osób i instytucji odpowiadających za reintegrację rodziny nie przyniosą pozytywnych efektów.

Wychowankowie z rodzin zastępczych i placówek w realizacji programów usamodzielnienia mogą liczyć na pomoc i wsparcie różnych instytucji do tego powoływanych między innymi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie.

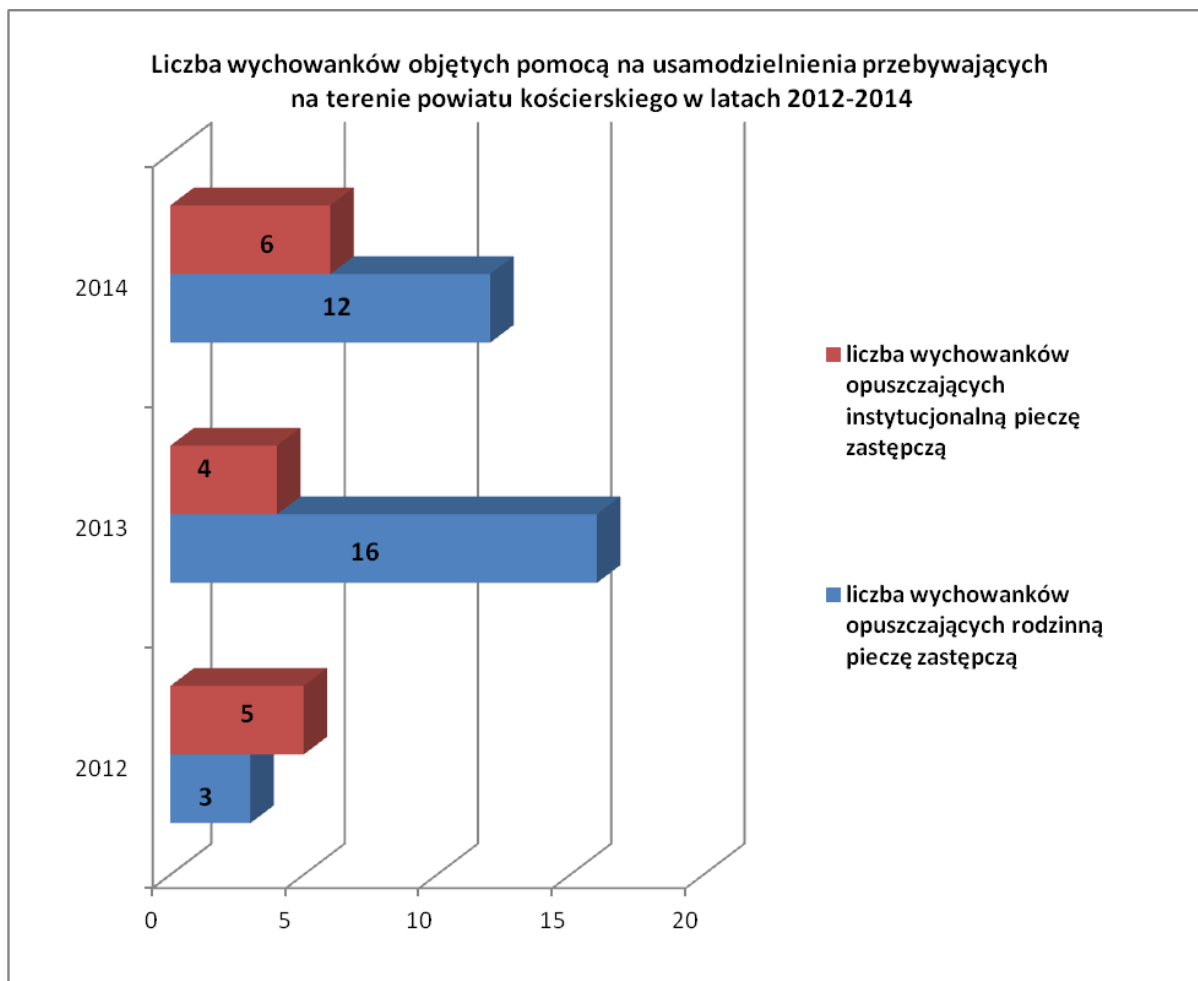
W powiecie kościerskim brakuje kompleksowych działań wspierających przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia po opuszczeniu placówki opiekuńczo – wychowawczej i rodziny zastępczej.

W czasie pobytu w pieczy zastępczej, wychowanek powinien nabyć odpowiednie umiejętności i wiedzę niezbędną do wejścia w dorosłe życie i samodzielnego funkcjonowania. Przygotowanie wychowanków do samodzielnego, dorosłego życia powinno w przyszłości zapobiec ich społecznemu wykluczeniu.

Profesjonalizacja wsparcia wychowanków usamodzielniających się w instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiecie kościerskim przeszła zmiany systemowe, które w konsekwencji doprowadziły do utworzenia małych struktur zbliżonych jak najbardziej w funkcjonowaniu do rodziny. Wsparcie ma miejsce także w odniesieniu do grupy osób usamodzielnianych, opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Z przedstawionego poniżej wykresu 5. wynika, że w 2012 roku rodzinną pieczę zastępczą opuściło 3 wychowanków, natomiast instytucjonalną pieczę zastępczą opuściło 5 wychowanków, których objęto pomocą na usamodzielnienie. W roku 2013 zaobserwować można gwałtowny wzrost wychowanków, którzy skorzystali z pomocy na usamodzielnienie, opuszczających rodzinną pieczę zastępczą (16 osób) i niewielki spadek wychowanków opuszczających instytucjonalną pieczę zastępczą (4 osoby). Z kolei w 2014 roku nastąpił wzrost objęcia pomocą na usamodzielnienie w stosunku do roku 2013 wychowanków opuszczających instytucjonalną pieczę zastępczą (6 osób) oraz spadek w stosunku do roku 2013 wychowanków opuszczających rodzinną pieczę zastępczą (12 osób).

Wykres 5. Liczba wychowanków objętych pomocą na usamodzielnienie przebywających na terenie powiatu kościerskiego w latach 2012-2014.

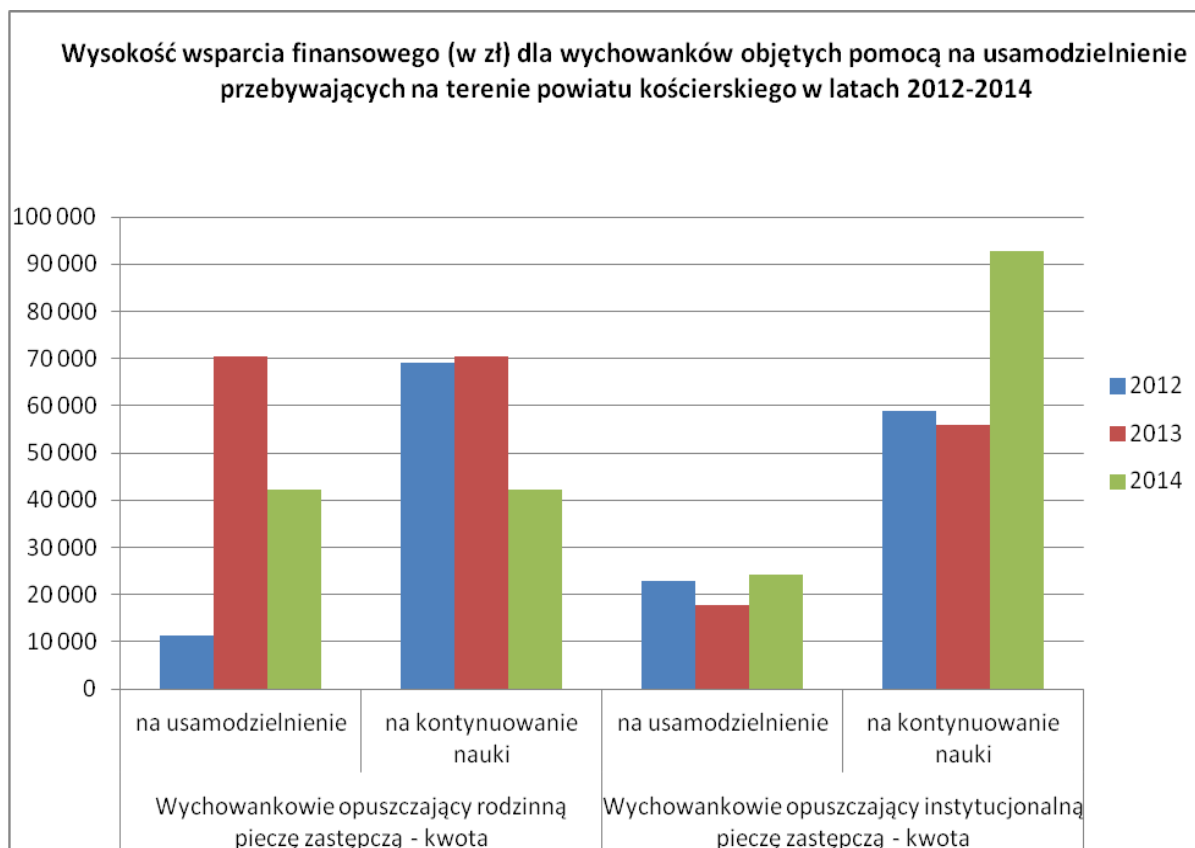

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie.

Analizując wysokość wsparcia finansowego dla wychowanków opuszczających rodzinną pieczę zastępczą, przebywających na terenie powiatu kościerskiego w latach 2012-2014 (wykres 6.) można zaobserwować wzrost wypłaconych środków na usamodzielnienie, co jest widoczne zwłaszcza w 2013 r. w porównaniu do 2012 r.

Z analizy poniższego wykresu wynika, iż duża liczba wychowanków opuszczających instytucjonalną pieczę zastępczą skorzystała z pomocy na kontynuowanie nauki w roku 2014 w wysokości około 93.000 zł, gdzie w latach 2012-2013 ta pomoc wynosiła nieco ponad 40.000 zł mniej.

Wykres 6. Wysokość wsparcia finansowego (w zł) wychowanków objętych pomocą na usamodzielnienie przebywających na terenie powiatu kościerskiego w latach 2012-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie.

Analizując realizację zadań z zakresu pieczy zastępczej w powiecie kościerskim za lata 2012-2014 można stwierdzić, że:

1. Podstawowym problemem jest brak chętnych osób - kandydatów na rodziny zastępcze dla dzieci w wieku powyżej 10 roku życia, pozbawionych całkowicie i częściowo opieki rodzicielskiej.
2. Obecna liczba rodzinnych form nie zaspokaja potrzeb w zakresie przyjęcia dzieci w przedziale wiekowym 0-10 lat w zakresie opieki i wychowania.
3. W placówkach nie są umieszczane dzieci poniżej 10 roku życia, a średnia wieku wynosi ponad 15 r.ż. (w wieku okresu dojrzewania).
4. W analizowanym okresie trzech lat:
 - a) nastąpił nieznaczny wzrost liczby dzieci umieszczanych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
 - b) wzrosła liczba umieszczanych dzieci w placówkach z specyficznymi problemami zdrowotnymi, psychicznymi i innymi zaburzeniami zachowań,
 - c) nastąpił spadek liczby dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych.

Na terenie Powiatu Kościerskiego – w mieście Kościerzyna funkcjonuje również świetlica profilaktyczna prowadzona przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kościerzynie dla dzieci, mających problemy rodzinne, osobiste, których rodziny są niepełne, dotknięte przemocą i alkoholizmem. Działania i rola świetlicy powoduje możliwość alternatywy do funkcjonowania całodobowych placówek.

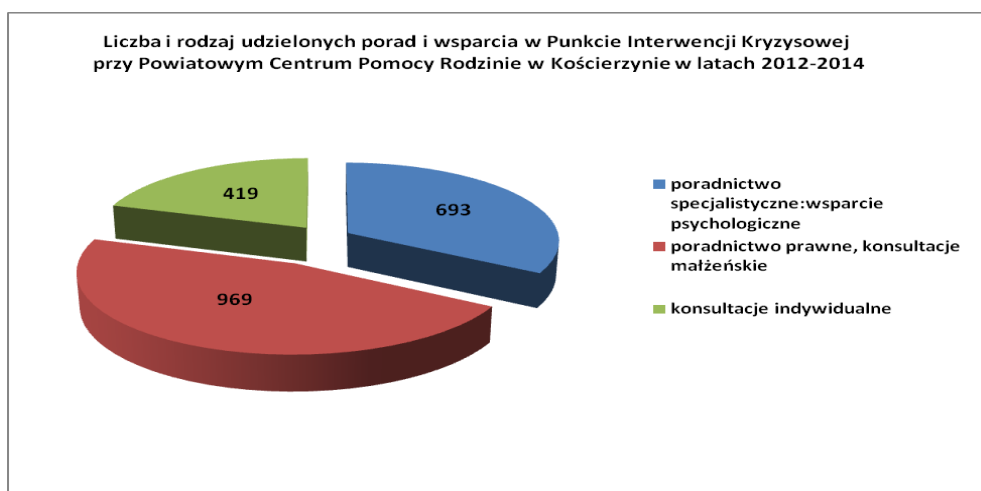
Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie należy do kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, które zobowiązane są do udzielania pomocy osobom i rodzinom doświadczającym przemocy oraz kształtowania właściwych zachowań u sprawców przemocy.

Na terenie Powiatu Kościerskiego dziecko i rodzina dotknięta przemocą, nie radząca sobie w środowisku może skorzystać z pomocy oferowanej przez między innymi: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (mieszkańcy Miasta Kościerzyny), Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Kościerzynie, Punktu Interwencji Kryzysowej, funkcjonującego w strukturach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Natomiast w pozostałych gminach Powiatu rodzina korzysta z pomocy głównie Ośrodków Pomocy Społecznej, Szkół i działających w nich świetlicach. W przypadku trudności pracownicy służb społecznych mogą korzystać z pomocy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Kuratorów, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.

Punkt Interwencji Kryzysowej udziela pomocy w różnych sytuacjach kryzysowych, także, gdy dochodzi do przemocy w różnych obszarach życia społecznego.

Poniższy wykres 7. przedstawia liczbę i rodzaj udzielonych porad i wsparcia w Punkcie Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie w latach 2012-2014.

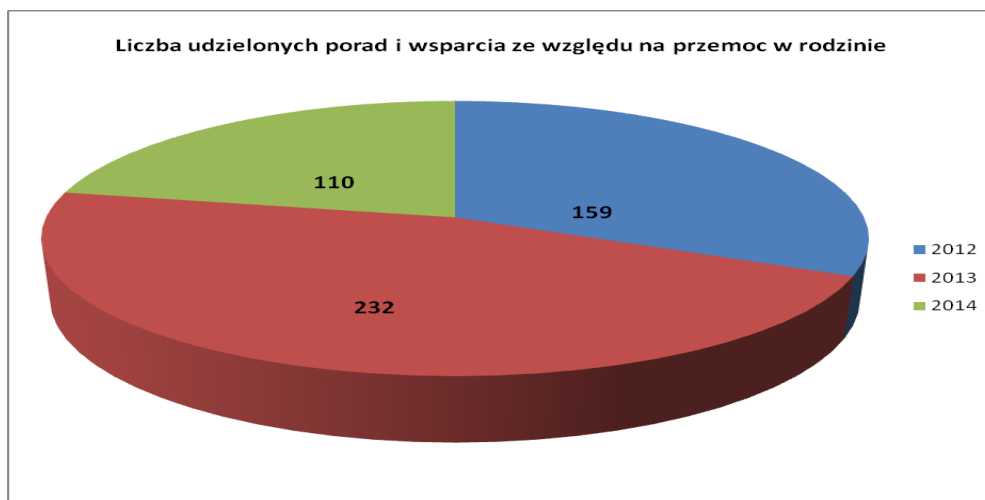
Wykres 7. Liczba i rodzaj udzielonych porad i wsparcia w Punkcie Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie w latach 2012-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Punktu Interwencji Kryzysowej w Kościerzynie.

W Punkcie Interwencji Kryzysowej w Kościerzynie w analizowanym trzyletnim okresie udzielono najwięcej porad i wsparcia ze względu na przemoc w rodzinie w roku 2013 (232 porady), które przedstawia wykres 8.

Wykres 8. Liczba udzielonych porad i wsparcia ze względu na przemoc w rodzinie w Punkcie Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie w latach 2012-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Punktu Interwencji Kryzysowej w Kościerzynie.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nałożyła obowiązek powołania zespołu interdyscyplinarnego na terenie każdej gminy. Zespół interdyscyplinarny tworzy wójt, burmistrz albo prezydent miasta, powołując do niego przedstawicieli: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia i organizacji pozarządowych.

W skład zespołu wchodzi także kuratorzy sądowi, prokurator oraz przedstawiciele instytucji na rzecz przeciwdziałania przemocy. Głównym zadaniem zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów uprawnionych do interwencji i pomocy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, diagnozowanie problemu przemocy oraz podejmowanie działań w środowisku zagrożonym i dotkniętym przemocą. Pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie uczestniczą w czterech zespołach interdyscyplinarnych na terenie gmin wiejskich: Liniewa, Nowej Karczmy, Dziemian i Kościerzyny.

W powiecie kościerskim na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Kościerzynie można zaobserwować w badanym okresie trzyletnim, że nastąpił spadek w 2014 roku liczby przeprowadzonych interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie o 17 interwencji w stosunku do roku 2012.

Dane w poniższej tabeli 7. przedstawiają również na liczbę rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty”. Wskazują one na spadek (o 22 rodziny) w roku 2014 rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w porównaniu do roku 2012.

Skala zjawiska przemocy w rodzinie jest jednak trudna do zdiagnozowania z uwagi na złożoność form jakie przybiera oraz postawę ofiar, które często z różnych przyczyn nie zgłaszają problemu odpowiednim służbom.

Tabela 7. Dane dotyczące przemocy w rodzinie na terenie powiatu kościerskiego w latach 2012-2014.

Komenda Powiatowa Policji w Kościerzynie	2012 rok	2013 rok	2014 rok
Liczba przeprowadzonych interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie	109	74	92
Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieska Karta”	93	63	71
Liczba osób stosujących przemoc wobec najbliższych	110	76	92
Liczba osób stosujących przemoc wobec najbliższych zatrzymanych w wyniku interwencji domowej	63	50	70
Liczba prowadzonych postępowań przygotowawczych dotyczących przemocy w rodzinie na podstawie art. 207 § 1 KK.	38	35	61

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Kościerzynie.

Ważnym działaniem jest także wspieranie rodziny w wysiłkach zmierzających do zapewnienia optymalnych warunków rozwoju fizycznego, emocjonalnego, intelektualnego i społecznego dzieci i młodzieży, a także wpływanie na zdrowy rozwój dzieci i młodzieży przez m.in. profesjonalne przygotowanie kampanii edukacyjno-informacyjnych dotyczących zagrożeń społecznych, takich jak uzależnienia oraz przemoc szeroko rozumiana.

2.2. Osoby niepełnosprawne.

Osoby niepełnosprawne określa się w polskim prawie jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej, jeżeli uzyskały orzeczenie o zakwalifikowaniu przez organy do jednego z trzech stopni niepełnosprawności (znacznego, umiarkowanego, lekkiego) oraz o niezdolności do pracy.

Według danych statystycznych zebranych podczas Narodowego Spisu Powszechnego Ludności z 2011 r., województwo pomorskie zamieszkiwało 284 499 osób niepełnosprawnych, zaś powiat kościerski – 9 938 osób. Osoby niepełnosprawne zamieszkujące powiat kościerski w 2011 r. stanowiły 3,50 % osób niepełnosprawnych mieszkających w województwie pomorskim.

Na terenie powiatu kościerskiego mieszkało 5 113 osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym, gdzie przeważała populacja mężczyzn (3 205) w stosunku do kobiet (1 908), jak wskazują wyżej wymienione dane statystyczne z 2011 roku.

Jest to grupa bezpośrednio zagrożona marginalizacją i wykluczeniem społecznym, co poniekąd łączy się z samą istotą niepełnosprawności. Niepełnosprawność związana jest z ograniczeniem możliwości pełnienia ról społecznych i samodzielnego zaspokajania własnych potrzeb. Jednocześnie w dalszym ciągu w społeczeństwie wiedza o niepełnosprawności, jako bardzo złożonej i zróżnicowanej wewnętrznie kategorii, jest niewielka i obciążona negatywnymi stereotypami, które jeszcze bardziej komplikują indywidualne, podmiotowe sytuacje osób z niepełnosprawnością. Nałożenie na siebie tych skutków ogranicza szanse osób z niepełnosprawnością na samorealizację, piętrzy bariery na drodze do edukacji, zatrudnienia i partycypacji społecznej. Aby skutecznie wspierać osoby z niepełnosprawnością, konieczne jest przede wszystkim poznanie ich ograniczeń funkcjonalnych, ale i możliwości kompensacyjnych.

Prawa osób niepełnosprawnych gwarantowane są w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Konstytucja zapewnia prawo do niedyskryminacji stanowiąc, że nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny⁵. Ustawa zasadnicza nakłada też na władze publiczne obowiązek zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej osobom niepełnosprawnym⁶, a także obowiązek pomocy

⁵ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. Nr 78, poz. 483, art. 32 pkt 2.

⁶ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. Nr 78, poz. 483, art. 68 pkt 3.

w zabezpieczeniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej (art. 69).

W Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych⁷ określono prawa osób niepełnosprawnych do niezależnego i samodzielnego, aktywnego i wolnego od przejawów dyskryminacji życia, zawarto również katalog dziesięciu praw, wskazując tym samym najważniejsze obszary, w których niezbędne są intensywne działania.

Regulacje dotyczące udzielania pomocy osobom niepełnosprawnym zawiera m.in. ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Ustawa ta definiuje niepełnosprawność jako trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy⁸.

Do celów pozarentowych o niepełnosprawności orzekają Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności, zlokalizowane przy Powiatowych Centrach Pomocy Rodzinie. Do celów rentowych niepełnosprawność orzeka Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

W oparciu o literaturę można wyróżnić następujące rodzaje niepełnosprawności:

1. Obniżona sprawność sensoryczna (zmysłowa) – brak, uszkodzenie lub zaburzenie funkcji analizatorów zmysłowych (są to m.in. osoby niewidome, niedowidzące, głuche, niedosłyszające, z zaburzeniami percepcji wzrokowej i słuchowej),
2. Obniżona sprawność intelektualna – upośledzenie umysłowe, demencja starcza,
3. Obniżona sprawność funkcjonowania społecznego – zaburzenia równowagi nerwowej, emocjonalnej oraz zdrowia psychicznego,
4. Obniżona sprawność komunikowania się – utrudniony kontakt słowny (zaburzenia mowy, autyzm, jękanie się),
5. Obniżona sprawność ruchowa – osoby z dysfunkcją narządu ruchu (wrodzoną lub nabytą),
6. Mózgowe porażenie dziecięce,
7. Obniżona sprawność psychofizyczna z powodu chorób somatycznych – np. nowotwory, guz mózgu, cukrzyca, nowotwór),

Niepełnosprawność może ograniczać aktywność człowieka w wielu różnych sferach i aspektach życia, dlatego osoby niepełnosprawne wymagają specjalistycznej opieki i pomocy oraz odpowiednich metod wychowania i kształcenia zapewniających im najpełniejszy rozwój, umożliwienie samodzielnego życia i pełnego uczestnictwa w życiu

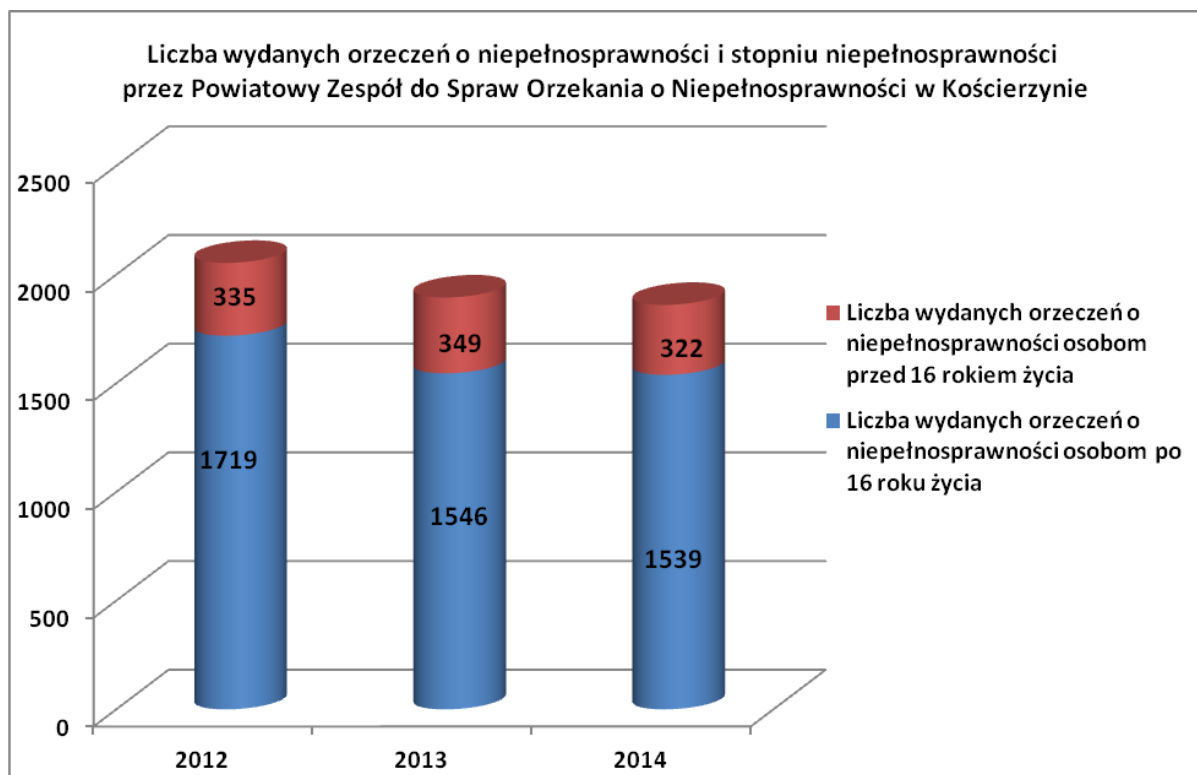
⁷ Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r., Karta Praw Osób Niepełnosprawnych, M. P. z 13.08.1997 r. Nr 50, poz. 475.

⁸ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, (t.j. Dz. U. z 2011 r., Nr 127, poz. 721 ze zm.), art. 2 pkt 10.

społecznym poprzez odtworzenie utraconych zdolności lub wytworzenie nowych, kompensujących istniejącą dysfunkcjonalność organizmu.

W analizowanym okresie badawczym można zauważyć tendencję spadkową, jeżeli chodzi o liczbę wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kościerzynie, co pokazuje wykres 9.

Wykres 9. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kościerzynie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kościerzynie.

W 2012 r. Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kościerzynie orzekł stopień niepełnosprawności dla 1 719 osób oraz dla 335 osób poniżej 16 roku życia. W 2013 r. Zespół wydał 1 546 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności i 349 orzeczeń o niepełnosprawności. Natomiast w 2014 r. Powiatowy Zespół wydał 1 539 orzeczeń dla osób powyżej 16 roku życia i 322 dla osób poniżej 16 roku życia.

Na terenie Powiatu Kościerskiego pomoc osobom niepełnosprawnym świadczy m.in. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie realizuje zadania z zakresu rehabilitacji społecznej na rzecz osób niepełnosprawnych na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Na podstawie powyższej ustawy Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie w ramach środków otrzymanych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych udziela dofinansowania osobom niepełnosprawnym do następujących zadań:

- likwidacji barier architektonicznych,
- likwidacji barier w komunikowaniu się,
- likwidacji barier technicznych,
- zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- turnusów rehabilitacyjnych,
- pilotażowego programu „Aktywny samorząd” (tabela 8.).

Tabela 8. Przeznaczenie dofinansowania przyznawanego w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie dla osób niepełnosprawnych na terenie powiatu kościerskiego w latach 2012-2014.

Przyznane dofinansowanie ze środków PFRON w ramach:	Liczba osób niepełnosprawnych, które otrzymały dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w ramach realizowanych zadań z zakresu rehabilitacji społecznej w latach:		
	2012	2013	2014
Likwidacji barier architektonicznych	77	15	26
Likwidacji barier w komunikowaniu się	115	7	28
Likwidacji barier technicznych	8	15	10
Zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny	24	14	10
Zaopatrzenia przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	392	305	278
Turnusów rehabilitacyjnych	120 osób + 51 opiekunów	58 osób + 29 opiekunów	66 osób + 33 opiekunów
Pilotażowego programu „Aktywny samorząd”	30	84	97
Razem	766 osób niepełnosprawnych	498 osób niepełnosprawnych	515 osób niepełnosprawnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie.

W analizowanym okresie trzech lat Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie przyznało wsparcie finansowe na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej dla

1 779 osób niepełnosprawnych. Dofinansowanie głównie przeznaczono na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, likwidację barier w komunikowaniu się, a także pilotażowy program „Aktywny samorząd”.

Możliwości pomocy osobom niepełnosprawnym są niewystarczające, żeby zaspokoić wszelkie potrzeby tych osób ze względu na niewystarczającą ilość środków finansowych przekazywanych przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Bardzo ważną rolę w procesie rehabilitacji osób niepełnosprawnych oraz włączania ich do życia społecznego, odgrywa organizacja sportu, kultury, rekreacji i turystyki. Tego typu działania zwiększają aktywność niepełnosprawnych i przyspieszają proces ich integracji społecznej.

Rozpowszechnianie kultury wśród niepełnosprawnych umożliwia tym osobom korzystanie z dóbr dobrodziejstwa narodowego. Odwiedzanie muzeów czy teatrów jest ambitną formą spędzania wolnego czasu o szerokich walorach poznawczych i kształcących.

Upowszechnianie sportu pozwala nabywać i podnosi sprawność fizyczną osób niepełnosprawnych. Poza tym sport jako element zdrowego stylu życia chroni zdrowie i ogranicza przyczyny i skutki niepełnosprawności.

Rekreacja umożliwia niepełnosprawnym wytchnienie i odpoczynek od pracy. Zapobiegając przemęczeniu organizmu, służy tym samym ochronie zdrowia.

Turystyka stanowi aktywne formy spędzania wolnego czasu poprzez wyjazdy poza miejsce stałego zamieszkania, czy też wędrowki krajoznawcze.

Liczbę organizacji pozarządowych, które uzyskały dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w ramach realizowanych zadań z zakresu rehabilitacji społecznej w powiecie kościerskim w latach: 2012-2014 przedstawia tabela 9.

Tabela 9. Liczba organizacji pozarządowych, które uzyskały dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w ramach realizowanych zadań z zakresu rehabilitacji społecznej w powiecie kościerskim w latach: 2012-2014.

Przyznane dofinansowanie ze środków PFRON w ramach:	Liczba organizacji pozarządowych, które otrzymały dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w ramach realizowanych zadań z zakresu rehabilitacji społecznej w latach:		
	2012	2013	2014
Sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	16 organizacji (dofinansowanie objęło 1811 osób)	18 organizacji (dofinansowanie objęło 2098 osób)	13 organizacji (dofinansowanie objęło 933 osób)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie.

Przedstawione dane w tabeli 9. wskazują, że organizacje pozarządowe są alternatywą rehabilitacyjną, edukacyjną, kulturalno-rozrywkową, ale i zawodową dla osób niepełnosprawnych. Organizacje pozarządowe to niewątpliwie szansa na rozwiązanie wielu problemów tych osób, a więc istotny element systemu wsparcia społecznego; mechanizm samopomocowy wskazuje zaś na to, że szansa ta będzie wykorzystana tym lepiej, im aktywniej w działalność owych organizacji włączą się również same osoby z niepełnosprawnością.

W tworzeniu warunków równej dostępności dla osób niepełnosprawnych ogromne znaczenie ma podniesienie poziomu świadomości społecznej w zakresie rozumienia potrzeb niepełnosprawnych. W celu zapewnienia równości szans dla osób niepełnosprawnych, należy propagować wiedzę w społeczeństwie na temat praw, potrzeb, możliwości i sytuacji osób niepełnosprawnych. Podnoszenie poziomu świadomości jest niezbędnym elementem przygotowania lokalnego środowiska do systemowego wsparcia osób niepełnosprawnych i stworzenia warunków równego uczestnictwa każdego mieszkańca powiatu w życiu społecznym i zawodowym. Trzeba jednak pamiętać, że jakiegokolwiek zmiany wobec osób niepełnosprawnych nie będą możliwe, jeżeli nie nastąpi zmiana wizerunku samych osób niepełnosprawnych. Narzędziem do realizacji tego celu winna stać się zmiana świadomości samych osób dotkniętych niepełnosprawnością. Konieczna jest akceptacja oraz pewność, że nie są gorsi od innych, że mają pełne prawo do uczestnictwa w życiu powiatu, kształcenia się, pracy zawodowej, życia rodzinnego, podróżowania, uprawiania sportów.

Sposobem na zwiększanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym jest prowadzenie działań mających na względzie wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej. Można to osiągnąć poprzez edukację, znoszenie barier architektonicznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i w dostępie do informacji oraz zwiększaniu społecznego zrozumienia i akceptacji osób niepełnosprawnych.

2.3. Seniorzy.

Problematyce starości poświęca się ostatnio bardzo wiele uwagi, co wynika przede wszystkim z zaawansowanego procesu starzenia się społeczeństwa polskiego. Jest to skutek spadku współczynnika rozrodczości, ale również umieralności, co powoduje wydłużenie się przeciętnego trwania życia i wzrost liczby osób starszych w porównaniu do liczby osób młodych.

Proces starzenia się społeczeństwa wymusza zasadnicze zmiany w polityce społecznej we wszystkich jej obszarach. Koncentrują się one na rosnących wydatkach na świadczeniach z systemu zabezpieczenia społecznego, szczególnie z zakresu zabezpieczenia emerytalnego. Następuje wzrost zapotrzebowania na usługi medyczne i opiekę długoterminową z uwagi na pogarszającą się z wiekiem kondycję zdrowotną tej grupy ludności.

Zwiększa się potrzeba wprowadzenia nowych form usług pomocy społecznej (np. asystent/opiekun osoby starszej, pielęgniarka środowiskowa, doradca).

Potrzeby to jedno z kluczowych pojęć w pracy socjalnej, a to dlatego, że jednym z podstawowych jej zadań jest poznawanie potrzeb i pomaganie w ich zaspokajaniu we wszystkich tych sytuacjach, w których jednostka samodzielnie nie może, nie chce lub nie potrafi zaspokoić.

Zaspokojenie potrzeb osób starszych, a także ich zakres, jest kształtowane w dużym stopniu przez sytuację seniora: zdrowotną, ekonomiczną oraz społeczną. Pogarszający się stan zdrowia i sprawności fizycznej może powodować ograniczenia w realizacji niektórych potrzeb (np. integracji, uczestnictwa) i/lub pojawienie się innych, dotychczas nieodczuwanych (np. opieki, zależności).

Z punktu widzenia pomocy społecznej i pracy socjalnej diagnozowanie potrzeb i innych wymiarów sytuacji życiowej ludzi starych opiera się na następujących założeniach:

- potrzeb osób starszych nie należy rozpatrywać w oderwaniu od innych grup społecznych, ale trzeba pamiętać, że zmienia się ich ważność i kolejność zaspokajania, co jest wynikiem zmian zachodzących w życiu człowieka pod wpływem wieku,
- wsparcie społeczne realizowane w obszarze pracy socjalnej traktować należy jako szczególny rodzaj relacji i akceptującego współdziałania,
- główne potrzeby osób w starszym wieku to potrzeba: bezpieczeństwa, przynależności, niezależności i jej przeciwieństwo – potrzeba uzależnienia, użyteczności, aktywności, integracji i komunikacji,
- podejmowanie działań i zaspokajanie potrzeb seniorów poprzez różnorodne podmioty lokalne.

Celem polityki senioralnej powiatu kościerskiego zgodnie z trzecim celem strategicznym Strategii powinno być:

1. Aktywizacja społeczna i zawodowa seniorów.
2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu w tym cyfrowemu seniorów.
3. Tworzenie warunków do rozwoju dziennej opieki w środowisku lokalnym.

Do najważniejszych problemów osób w starszym wieku można zaliczyć samotność, chorobę, niepełnosprawność, życie w ubóstwie, poczucie nieprzydatności, uzależnienie funkcjonalne.

Największym problemem osób starszych w powiecie kościerskim są przede wszystkim choroby wieku podeszłego oraz poczucie osamotnienia.

Osoby starsze, chcące nawiązać nowe kontakty, ciekawie spędzić czas mogą skorzystać z ofert, które są proponowane w ramach: Klubów Seniora i Uniwersytetu Trzeciego Wieku.

Klub Seniora to miejsce spotkań osób starszych. Seniorzy spotykają się najczęściej raz w tygodniu, spędzają razem czas, rozwijają zainteresowania. W Klubach organizowane są m.in. zabawy taneczne, koncerty, zajęcia gimnastyczne, sekcje brydżowe i inne zajęcia, zależnie od pomysłu członków oraz możliwości finansowych Klubu. Spotkania w Klubie to dobry sposób poznania nowych ludzi. Zazwyczaj członkowie płacą symboliczną roczną składkę, która pozwala pokryć podstawowe koszty organizacyjne. Kluby seniora są prowadzone na terenie Powiatu Kościerskiego przez dwie organizacje pozarządowe: Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Miejsko-Gminny w Kościerzynie oraz Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Kościerzynie.

W powiecie kościerskim istotną i znaczącą rolę w integracji społecznej osób starszych pełni organizacja pozarządowa - Kaszubski Instytut Rozwoju, który organizuje dla osób starszych Uniwersytet Trzeciego Wieku, oferując między innymi: lektorat języków obcych (języka niemieckiego i angielskiego), warsztaty poetyckie, zajęcia informatyczne, zajęcia na basenie, spotkania tematyczne i inne formy spędzania czasu wolnego (tabela 10.).

W ramach projektu pn. „Młodzi duchem - dojrzałym doświadczeniem”, seniorzy mogli wziąć udział w kursie języka angielskiego i niemieckiego, nauce języka kaszubskiego, warsztatach poetyckich. Ponadto w programie zajęć przewidziano zajęcia informatyczne i artystyczno-manualne, a także zajęcia ruchowo-taneczne, podczas których seniorzy mogli spędzić miły wieczór przy muzycznych rytmach.

Kolejnym wsparciem seniorów był projekt pn. „Sprawny senior to zdrowy senior”. To przedsięwzięcie było skierowane w szczególności do osób starszych, które chciały utrzymać ciało w należytej kondycji fizycznej i psychicznej i jak najdłużej cieszyć się zdrowiem.

Celem była nie tylko poprawa kondycji, wzmocnienie kręgosłupa czy poprawa krążenia, ale przede wszystkim uzyskanie lepszego samopoczucia poprzez aktywne spędzenie czasu w miłym towarzystwie. Ponadto prowadzone były zajęcia gimnastyczne i nordic walking, a także zajęcia z aqua aerobiku na kościerskim basenie. Nauka i doskonalenie pływania dla osób starszych jest doskonałą formą dbałości o sprawność fizyczną. Jest to forma, do której przekonuje się coraz więcej osób starszych, jednocześnie łącząc przyjemne z pożytecznym czyli zdrowie z rekreacją.

Tabela 10. Liczba uczestników i formy udzielonego wsparcia w Kościerskim Uniwersytecie Trzeciego Wieku na terenie powiatu kościerskiego w latach 2012-2014.

	Liczba uczestników Kościerskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku		
	rok		
	2012	2013	2014
	111	115	110
Formy udzielonego wsparcia dla uczestników Kościerskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Kościerzynie	<u>Zajęcia:</u> -język niemiecki, - język angielski, -zajęcia informatyczne, -warsztaty artystyczno-manualne, - zajęcia ruchowo-taneczne, - koncert kolęd, - „BUKIETY DLA PANNY ZELNO”- spotkania warsztatowe poświęcone ziołom i bukietom z ziół, -Wejherowska Wiosna 2012 wyjazd do Wejherowa na zaproszenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku z Wejherowa.	<u>Zajęcia:</u> -język niemiecki, - język angielski, - język rosyjski, - warsztaty komputerowe, - warsztaty artystyczno-manualne, - spotkania tematyczne - historia Kaszub- historia kościerskiego browarnictwa oraz spotkanie z kosmetyczką, - terapia tańcem i ruchem, - koncert kolęd.	<u>Zajęcia:</u> - aqua aerobik, - gimnastyka, - nordic walking, - zumba gold, - zajęcia fitness, - zajęcia na siłowni, -język angielski, -język rosyjski, -język niemiecki.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Kaszubskiego Instytutu Rozwoju w Kościerzynie.

Kościerski Uniwersytet Trzeciego Wieku jest doskonałą formą zagospodarowania czasu wolnego osób starszych, a także nawiązania nowych znajomości i przyjaźni między seniorami.

2.4. Uzależnienia.

Do uzależnień i zachowań nałogowych zalicza się m.in.: alkoholizm, narkomanię, zaburzenia odżywiania, lekomanię, sieciologizm, pracoholizm, nikotynizm, seksologizm i hazard. Nałogi niszczą człowieka powoli, ale skutecznie. Wyzwolić się od nich jest bardzo trudno. Najczęściej potrzebna jest psychoterapia, a czasami również odtruwanie organizmu i leczenie farmakologiczne. W dobie XXI wieku wyróżnia się też nietypowe nałogi, jak uzależnienie od telefonu komórkowego, uzależnienie od zakupów, uzależnienie od gier komputerowych czy adrenaliny. W obecnych czasach coraz częściej można usłyszeć o zjawisku uzależnienia od internetu, zwanego też sieciologizmem.

Uzależnienie to choroba, która utrudnia prawidłowe funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne. Osoba uzależniona najczęściej nie zdaje sobie sprawy ze swojego nałogu, który przynosi wiele szkód. Powoduje koncentrację na wykonywaniu jakiejś czynności bądź zażywaniu konkretnego środka. Wpływa też negatywnie na zdrowie psychiczne jak i fizyczne.

Nałóg wpływa destrukcyjnie nie tylko na zdrowie osoby uzależnionej, ale również na zachowania społeczne. Z uzależnienia mogą wynikać kłopoty w pracy, rozpad związku małżeńskiego lub innej struktury o charakterze rodzinnym, zanik więzi rodzic–dziecko czy dziecko–dziecko.

Najbardziej rozpowszechnionym nałogiem jest alkoholizm. **Choroba alkoholowa** polega na utracie kontroli nad ilością spożywanego alkoholu. Picie dużych ilości napojów wysokoprocentowych przez alkoholika jest spowodowane przymusem o charakterze psychicznym i somatycznym.

W powiecie kościerskim funkcjonuje Poradnia Leczenia Uzależnień i Psychologiczna, która wspiera osoby uzależnione od alkoholu. Poniżej przedstawiona tabela 11. obrazuje liczbę osób objętych opieką i liczbę udzielonych porad w Poradni w latach 2012-2014.

Tabela 11. Liczba osób objętych opieką i liczba udzielonych porad w Poradni Leczenia Uzależnień w Kościerzynie w latach: 2012-2014.

Przedmiot działalności	Liczba osób objętych opieką rok			Liczba udzielonych porad rok		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Poradnia terapii uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu	320	314	315	1300	1230	1700

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Poradni Leczenia Uzależnień w Kościerzynie.

Przedstawione wyżej dane wskazują, że w roku 2014 nastąpił niewielki spadek osób objętych opieką o 5 osób w stosunku do osób objętych opieką w roku 2012. Poradnia Leczenia Uzależnień w Kościerzynie udzieliła o 400 porad więcej w roku 2014 w porównaniu do roku 2012.

Nietrudno zauważyć, że nadużywanie alkoholu prowadzące nierzadko do: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, przestępczości, uzależnienia od alkoholu, wypadków i zdarzeń losowych – generuje znaczącą część ustawowo uzasadnionych powodów zgłaszania się ludzi po pomoc do ośrodków pomocy społecznej.

Badania przeprowadzane cyklicznie przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ukazują, że nadmierne picie i uzależnienie to, w opinii Polaków, jeden z najważniejszych problemów społecznych, zarówno na poziomie kraju, jak i na poziomie lokalnym. Osoby nadużywające alkoholu to trudni klienci nie tylko pomocy społecznej, ale również służby zdrowia czy wymiaru sprawiedliwości.

Popularnym uzależnieniem w obecnych czasach sieciorholizm to niesklasyfikowana jednostka zaburzeń psychicznych, na którą składa się kompulsywne używanie internetu niosące znamiona patologii. Osoby, u których stwierdza się **uzależnienie od internetu**, najczęściej spędzają czas na takich formach rozrywki, jak chaty, gry online, grupy dyskusyjne i portale społecznościowe.

Kolejną grupą stanowiącą uzależnienie to **narkotyki** - potoczna nazwa, jaką określa się całą grupę substancji psychoaktywnych – naturalnych i syntetycznych – które wpływają na działanie organizmu. Wyróżnia się pięć głównych grup substancji psychoaktywnych: opiaty/opioidy (m.in. heroina, morfina, opium), konopie indyjskie (marihuana, haszysz), kokaina, amfetamina i jej pochodne, substancje halucynogenne (LSD, grzyby z grupy psilocybe). Do najczęściej nadużywanych leków należą leki z grupy nasennych i uspokajających.

W ostatnich latach wzrosła znacząco liczba nowych form uzależnień behawioralnych (m.in. od „dopalaczy”, hazardu, zakupów). To właśnie wobec tych nowych zagrożeń-uzależnień cywilizacyjnych powinien funkcjonować system profilaktyki i przeciwdziałania.

2.5. Bezrobocie.

W najprostszym ujęciu bezrobocie można zdefiniować jako brak pracy zarobkowej dla osób zdolnych do pracy i jej poszukujących.

Jak wynika z danych statystycznych bezrobocie jest najczęściej wymienianym powodem przyznania pomocy. W latach 2012-2014 (przedstawionych na wykresie 2.) 34% osób wskazało ten problem jako jedną z głównych przyczyn ubiegania się o pomoc.

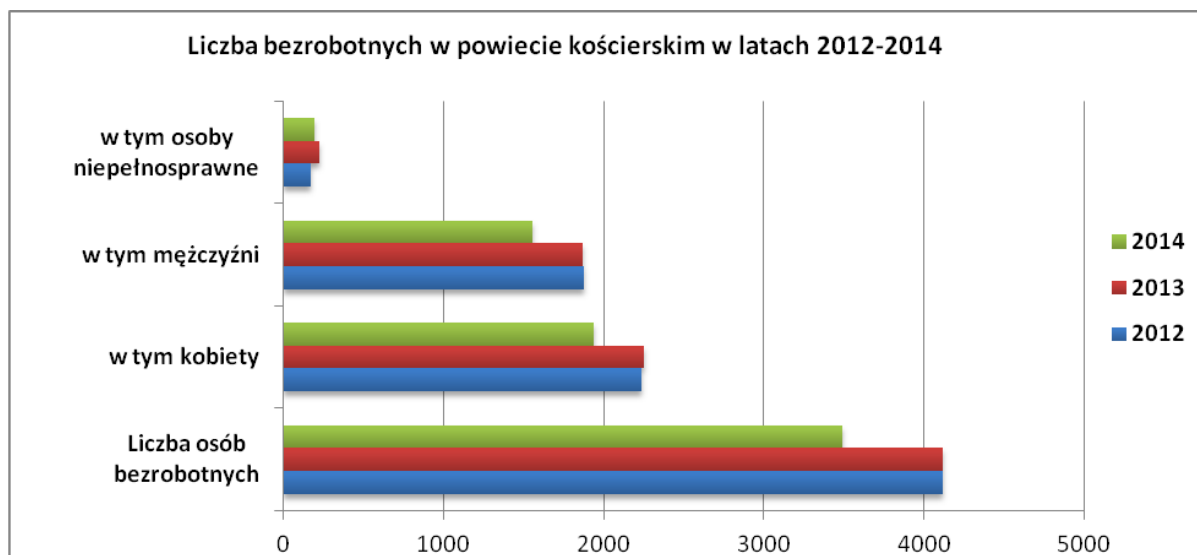
W powiecie kościerskim zadania Samorządu Powiatu Kościerskiego w zakresie: promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej bezrobotnych realizuje Powiatowy Urząd Pracy w Kościerzynie.

Dążąc do skutecznego i efektywnego świadczenia wysokiej jakości usług na rzecz klientów i partnerów rynku pracy, Powiatowy Urząd Pracy w Kościerzynie realizuje misję: **„Działający profesjonalnie – przyjazny Urząd, niosący pomoc bezrobotnym i poszukującym pracy w uzyskaniu zatrudnienia oraz pracodawcom w poszukiwaniu odpowiednich pracowników”**.

W wypełnieniu wyżej wymienionej misji Urząd realizuje Program na rzecz zatrudniania i spójności społecznej Powiatu Kościerskiego, mający na celu zwiększenie zatrudnienia wśród mieszkańców powiatu.

Wyznaczone w Programie działania zmierzają do poprawy sytuacji na rynku pracy, zwiększenia zatrudnienia, adaptacyjności i mobilności bezrobotnych, realizacji polityki równych szans, wspierania integracji i zwalczania dyskryminacji osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy oraz rozwoju przedsiębiorczości i zasobów ludzkich.

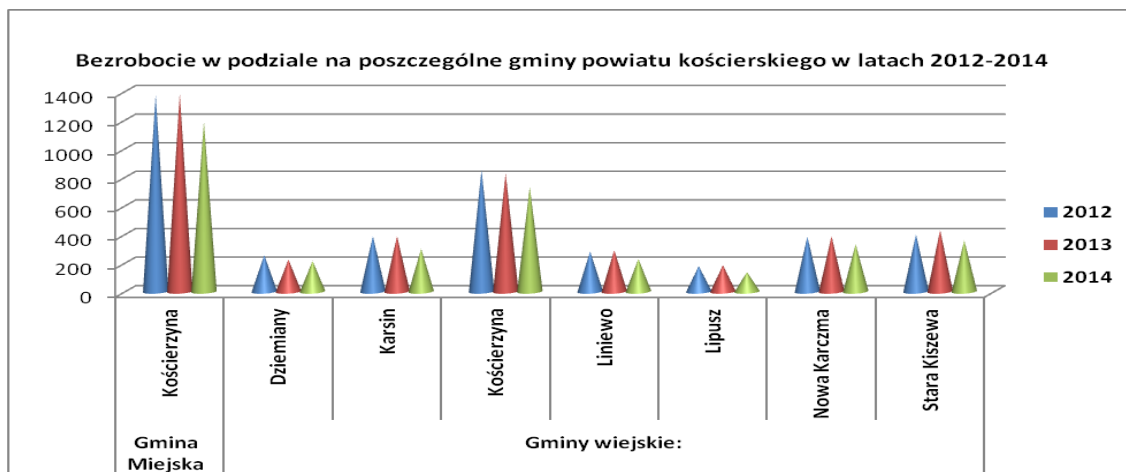
Wykres 10. Liczba bezrobotnych w powiecie kościerskim w latach 2012-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kościerzynie

W 2014 r. w porównaniu do 2012 r. i 2013 r. obserwuje się spadek bezrobocia o 1 229 osób. W analizowanych trzech latach bezrobocie dominuje wśród kobiet. Liczba niepełnosprawnych bezrobotnych w 2014 r. w porównaniu do 2013 r. spadła o 55 osób. Problem bezrobocia w gminach Powiatu Kościerskiego przedstawia wykres 11.

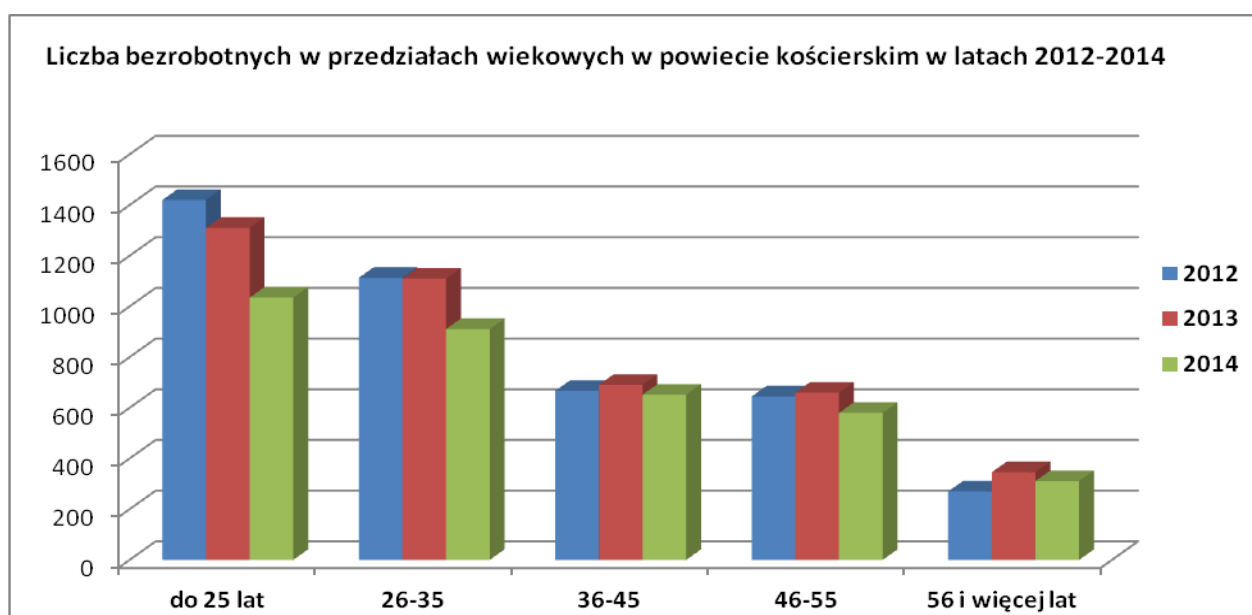
Wykres 11. Bezrobocie w podziale na poszczególne gminy powiatu kościerskiego w latach 2012-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS i Powiatowego Urzędu Pracy w Kościerzynie

W badanym okresie trzyletnim najwięcej osób bezrobotnych w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców zarejestrowano w Gminie Miejskiej Kościerzyna (33,7%) i Gminie Wiejskiej Kościerzyna (20,6%). Najmniej bezrobotnych zarejestrowano w Gminie Wiejskiej Lipusz (4,2%) i Dziemiany (5,9%).

Wykres 12. Liczba bezrobotnych w przedziałach wiekowych w powiecie kościerskim w latach 2012-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kościerzynie.

W analizowanym trzyletnim okresie wśród bezrobotnych ponad 32,1% stanowiły osoby do 25 lat (3 765 osób); 26,7% to osoby w wieku 26 – 35 lat (3 134 osoby); 17,1% - w wieku 36 – 45 lat (2 010 osób); 16,1% - w wieku 46 – 55 lat (1 885 osób); 8% - 56 i więcej lat (927 osób).

Zdecydowanie zauważalne jest bezrobocie osób młodych do 25 roku życia, co prawdopodobnie jest odzwierciedleniem niżu demograficznego występującego na rynku pracy. Reprezentanci tej grupy wiekowej mają największe problemy ze znalezieniem zatrudnienia. W celu pomocy młodym ludziom w zdobyciu wymarzonej pracy w powiecie kościerskim z inicjatywy władz samorządowych powstały trzy jednostki: Młodzieżowe Centrum Kariery, Punkt Pośrednictwa Pracy oraz Ośrodek Szkolenia Zawodowego w Kościerzynie. Znajdują się w siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie.

Należy zaznaczyć, iż Kościerzyna jest modelowym przykładem realizacji projektu „OHP jako realizator usług rynku pracy” współfinansowane przez Unię Europejską, gdzie w jednym miejscu działają kompleksowo trzy jednostki.

Jednostki te zachęcają młodych ludzi do aktywizacji zawodowej i poszerzania kwalifikacji.

Działaniem projektu objęta jest młodzież nieucząca się, bezrobotna i nieaktywna zawodowo w wieku 18-25 lat z terenu Powiatu Kościerskiego. Jednakże osoby nie spełniające powyższych kryteriów również mogą liczyć na wsparcie.

Wszystkie usługi są bezpłatne.

Młodzieżowe Centrum Kariery oferuje:

- warsztaty grupowego poradnictwa zawodowego,
- grupowe spotkania informacyjne,
- indywidualne porady zawodowe,
- indywidualne informacje zawodowe.

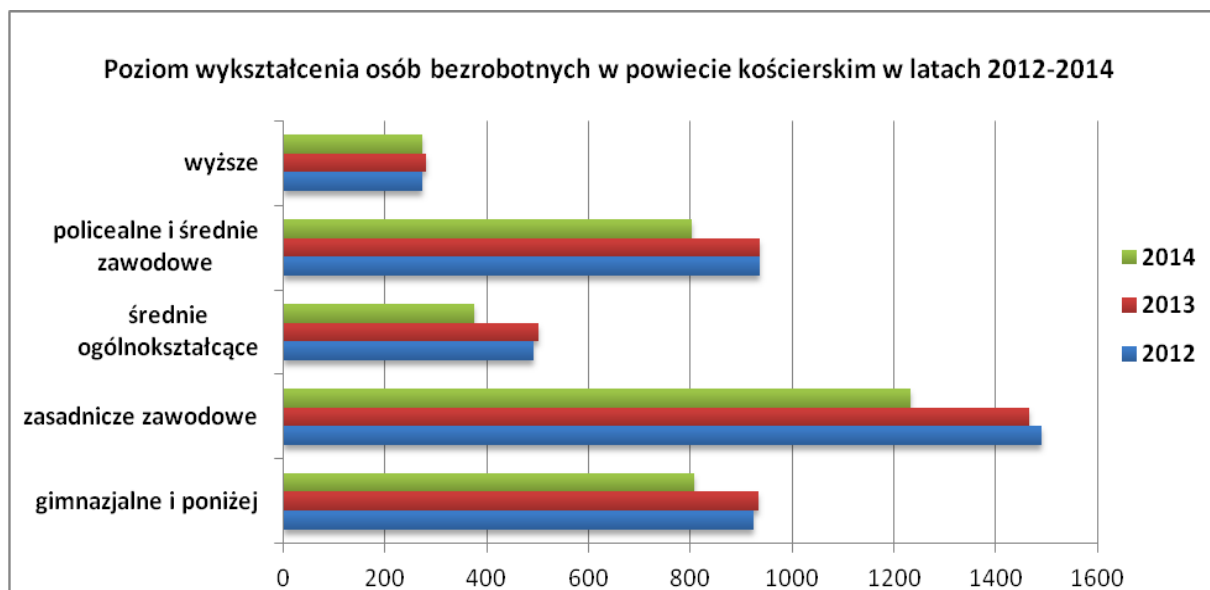
Punkt Pośrednictwa Pracy oferuje pośrednictwo:

- pracy,
- praktyk i staży zawodowych,
- innych możliwości zdobycia doświadczenia zawodowego.

Ośrodki Szkolenia Zawodowego to jednostki udzielające młodzieży wszechstronnego wsparcia w zakresie możliwości podnoszenia kwalifikacji zawodowych i możliwości przekwalifikowania się. Główne działania tych jednostek to organizowanie szkoleń mających na celu uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy ogólnej i kwalifikacji zawodowych oraz dodatkowych umiejętności niezbędnych w środowisku pracy, tzw. kluczowych (np. obsługa komputera, urządzeń biurowych itp.).

Strukturę bezrobocia według poziomu wykształcenia przedstawia wykres 13.

Wykres 13. Liczba bezrobotnych wg poziomu wykształcenia w powiecie kościerskim w latach 2012-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kościerzynie.

W badanym okresie trzyletnim największe bezrobocie występowało wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (35,7%), policealnym i średnim zawodowym (22,8%) oraz gimnazjalnym i poniżej (22,7%). Osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym stanowiły 11,7% bezrobotnych, a wyższym 7,1%. Dane te pokazują, że im wyższe wykształcenie, tym niższy poziom bezrobocia.

Na sytuację na rynku pracy w powiecie kościerskim w latach 2012-2014 miały wpływ m.in. następujące czynniki:

- zmienny popyt na pracę wynikający z wahań sezonowych,
- osłabienie lokalnej koniunktury gospodarczej będące konsekwencją spowolnienia gospodarczego w kraju,
- aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych poprzez instrumenty rynku pracy będące w gestii PUP w Kościerzynie,
- brak znaczących (zakończonych) inwestycji tworzących nowe miejsca pracy.

W poszczególnych miesiącach 2013 r. poziom bezrobocia w powiecie kościerskim był na ogół nieco wyższy, niż w analogicznych miesiącach 2012 r. Na koniec grudnia 2013 r. liczba bezrobotnych wyniosła 4.117 osób (stopa bezrobocia 15,5%) i była jedynie o 2 osoby większa, niż w końcu grudnia 2012r.

W poszczególnych miesiącach 2014 r. poziom bezrobocia w powiecie kościerskim był znacznie niższy, niż w analogicznych miesiącach 2013 r. Na koniec grudnia 2014 r. liczba bezrobotnych wyniosła 3.489 osób (stopa bezrobocia 13,4%) i była o 628 osób (o 15,3%) niższa, niż w końcu grudnia 2013 r.

2.6. Analiza SWOT priorytetowych obszarów problemowych.

Analiza SWOT to jedna z popularnych i podstawowych technik analitycznych. Służy do porządkowania informacji o organizacji. Jest stosowana jako uniwersalne narzędzie w etapach analizy strategicznej. SWOT polega na uporządkowaniu posiadanych informacji o organizacji i jej rzeczywistości na cztery grupy:

- ✓ **S** (strengths) – mocne strony: atuty, zalety
- ✓ **W** (weaknesses) – słabe strony: słabości, bariery, wady
- ✓ **O** (opportunities) – szanse: szanse na korzystne zmiany
- ✓ **T** (threats) – zagrożenia: niebezpieczeństwo zmian niekorzystnych

Mocne strony i słabe strony oznaczają czynniki wewnętrzne. Szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne wpływające na organizację. Wiedza o organizacji jej atutach i ograniczeniach oraz potencjalnych szansach i zagrożeniach pozwala na jak najskuteczniejsze nią zarządzanie. Z jednej strony daje możliwość zmaksymalizowania pojawiających się szans, z drugiej pozwala ograniczyć potencjalne straty.

Celem niniejszego opracowania jest zatem ukazanie walorów i zalet Powiatu Kościerskiego oraz opracowanie sposobu skutecznego ich wykorzystania w dalszym rozwoju Powiatu, w kontekście realizacji spójnej polityki społecznej samorządu.

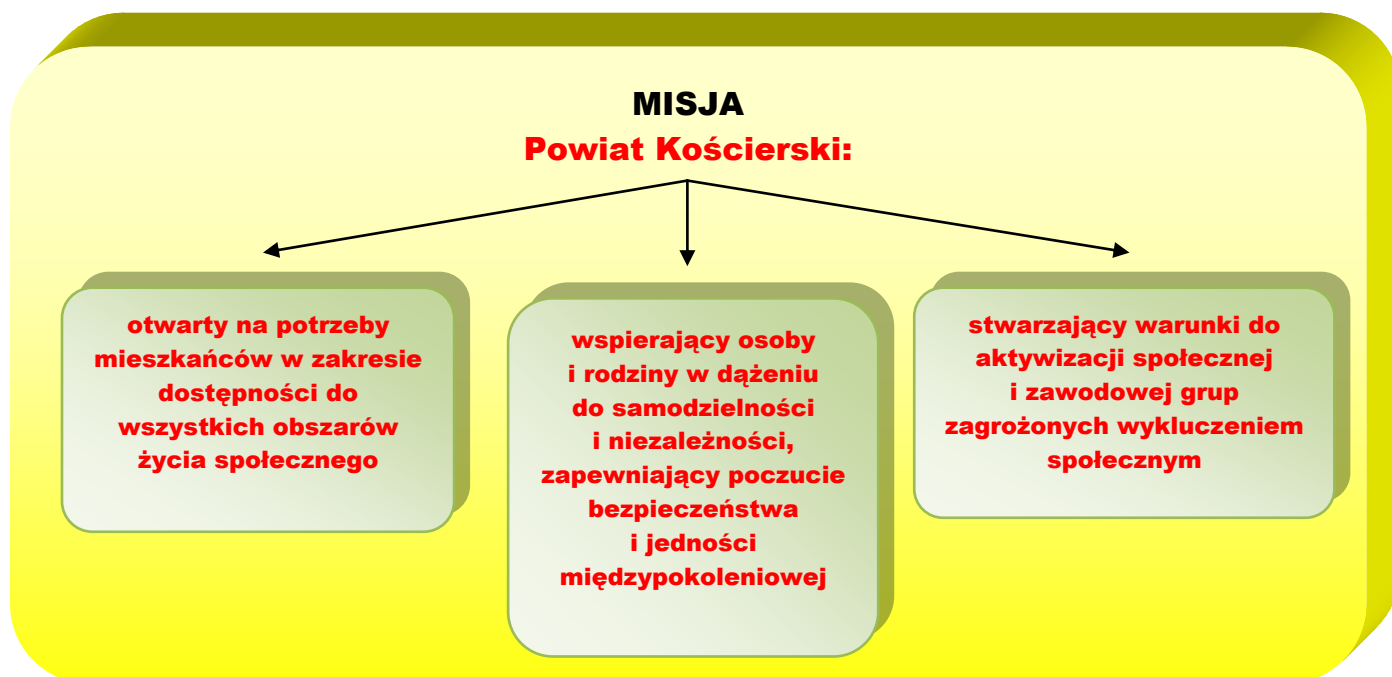
ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Funkcjonowanie podmiotów/instytucji działających na płaszczyźnie pomocy społecznej: M/GOPS, DPS, WTZ, ŚDS, PIK, PZdsON, PSRds.ON, NGO, Grupy wsparcia. 2. Funkcjonowanie hospicjum. 3. Profesjonalna kadra działająca w obszarze polityki społecznej. 4. Dobra współpraca przedstawicieli samorządów, instytucji i organizacji pozarządowych w zakresie pracy z rodziną. 5. Wpływ rodziny zastępczej na rozwój dziecka poprzez współpracę z przedstawicielami pieczy zastępczej. 6. Działania gminnych zespołów interdyscyplinarnych na rzecz rozwiązywania problemów społecznych. 7. Promowanie działań profilaktycznych w sferze pomocy społecznej. 8. Aktywna działalność organizacji pozarządowych na rzecz osób niepełnosprawnych. 9. Dotacje dla organizacji pozarządowych realizujących działania na rzecz osób niepełnosprawnych. 10. Bogata i urozmaicona oferta wsparcia osób niepełnosprawnych (programy PFRON, środki zewnętrzne). 11. Świadczenie pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym poprzez wolontariat. 12. Pomoc osobom starszym zgodnie z ustawą o pomocy społecznej. 13. Realizacja usług opiekuńczych nakierowanych na osoby potrzebujące. 14. Podejmowanie działań z zakresu profilaktyki zdrowotnej i promocji zdrowego stylu życia. 15. Funkcjonowanie Poradni Uzależnień od alkoholu. 16. Funkcjonowanie noclegowni i schroniska dla bezdomnych. 17. Uczestnictwo pracowników PCPR w gminnych zespołach interdyscyplinarnych. 18. Spadek bezrobocia w powiecie. 19. Zwiększenie oferty kształcenia zawodowego w tym oferty Ochotniczych Hufców Pracy dla osób młodych. 20. Atrakcyjne położenie i potencjał powiatu. 21. Pozyskiwanie środków zewnętrznych. 22. Wzrost świadomości obywatelskiej. 23. Opracowane i obowiązujące	1. Niewystarczające zasoby instytucjonalne, kadrowe pomocy społecznej. 2. Niespójne i niestabilne przepisy prawa w obszarze pomocy społecznej. 3. Biurokracja (zbyt dużo formalności). 4. Niedostateczna liczba kandydatów na nowe rodziny zastępcze. 5. Brak miejsc całodobowych interwencyjnego pobytu osób doświadczających przemoc. 6. Mała oferta propozycji pracy dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej. 7. Brak mieszkań chronionych. 8. Występowanie problemów związanych z przemocą w rodzinie, uzależnieniami oraz niewydolnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. 9. Ograniczony dostęp do form specjalistycznego wsparcia osób doświadczających przemocy oraz sprawców przemocy (w tym programów profilaktycznych). 10. Niewystarczająca ilość asystentów rodziny. 11. Ograniczone możliwości wsparcia dziennego dla rodzin opiekujących się osobami niepełnosprawnymi. 12. Występowanie barier architektonicznych, społecznych, zawodowych w stosunku do osób niepełnosprawnych. 13. Wydłużony okres oczekiwania osób z niepełnosprawnością na rehabilitację. 14. Niepełne wykorzystanie doświadczenia zawodowego i kapitału społecznego osób starszych. 15. Brak środków finansowych na działania profilaktyczne. 16. Ograniczone dofinansowanie dla organizacji pozarządowych na realizację poszczególnych zadań i projektów. 17. Brak asystentów osoby niepełnosprawnej. 18. Niedostateczna ilość wolontariuszy. 19. Ograniczony dostęp do specjalistycznych form wsparcia oraz dostępu do specjalistów (np. prawnik, psychiatra, dziecięcy, psychoterapeuta, neurolog, kardiolog). 20. Słabo rozwinięty sektor ekonomii społecznej (niska świadomość społeczna).

programy/strategie.	21. Program postępowania naprawczego dla Powiatu Kościerskiego na lata 2015-2017.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej, instytucji rynku pracy oraz organizacji pozarządowych szansą na rozwój i pozyskiwanie środków zewnętrznych. 2. Dobra współpraca międzysektorowa. 3. Wzrost mobilności społecznej i zawodowej osób wykluczonych. 4. Wzrost liczby kandydatów na rodziców zastępczych. 5. Poprawa wizerunku roli pieczy zastępczej. 6. Wzrost świadomości i reagowania na przemoc. 7. Wzrost rodzin zastępczych i specjalistycznych form pieczy zastępczej. 8. Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy i programów profilaktyki. 9. Realizacja specjalistycznych usług opiekuńczych. 10. Wzrost popularności wśród osób starszych aktywnych form spędzania czasu wolnego i promocja profilaktyki zdrowotnej. 11. Realizacja zadań i programów PFRON na rzecz osób niepełnosprawnych. 12. Zwiększenie świadomości społecznej nakierowane na potrzeby osób niepełnosprawnych. 13. Kampanie informacyjne dotyczące problemów społecznych (wykluczenie osób starszych i niepełnosprawnych, przemoc w rodzinie, niewydolność wychowawcza rodziców, uzależnienia). 14. Utrzymanie tendencji spadkowej wskaźnika bezrobocia (w tym zatrudnienie osób niepełnosprawnych). 15. Pozyskiwanie środków zewnętrznych i dotacji w obszarze polityki społecznej. 16. Rozwój infrastruktury (kolejowej i transportowej). 24. Rozwój partnerstwa międzysektorowego (w tym z podmiotami ekonomii społecznej).	1. Niedostateczna ilość zatrudnionych pracowników w pomocy społecznej w stosunku do rosnącej liczby zadań do realizacji. 2. Brak środków finansowych na podniesienie kwalifikacji i doskonalenie kompetencji kadry. 3. Niespójne i niestabilne przepisy prawa w obszarze pomocy społecznej. 4. Stereotypowe opinie o rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. 5. Brak zainteresowania środowiska pełnieniem funkcji rodziny zastępczej. 6. Ukrywanie zjawiska przemocy. 7. Wzrost występowania zjawiska przemocy w różnych sferach życia społecznego. 8. Wzrost zjawiska niedostosowania społecznego i demoralizacji wśród dzieci i młodzieży. 9. Pojawienie się i łatwy dostęp do nowych substancji psychoaktywnych (np. dopalacze itp.). 10. Pojawienie się nowych rodzajów uzależnień-behawioralnych (np. fonoholizm, netoholizm). 11. Brak zintegrowanego i zinstytucjonalizowanego systemu wsparcia w zakresie pomocy dziecku. 12. Migracja rodzin biologicznych „eurosieroty”. 13. Niedostateczna świadomość społeczna na temat problemów osób niepełnosprawnych. 14. Starzenie się społeczeństwa i problem samotności wśród osób starszych. 15. Wykluczenie cyfrowe osób starszych. 16. Ograniczona ilość ofert pracy dla osób niepełnosprawnych. 22. Wysoki odsetek bezrobocia ludzi młodych i osób 50+. 17. Występowanie tzw. „szarej strefy zatrudnienia”. 18. Niewłaściwy system opieki zdrowotnej. 19. Niewłaściwy przekaz i wizerunek pomocy społecznej w mediach. 20. Niskie świadczenia emerytalno-rentowe. 21. Obniżenie wieku inicjacji alkoholowej. 22. Program postępowania naprawczego dla Powiatu Kościerskiego na lata 2015-2017.

II. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

3. Misja.

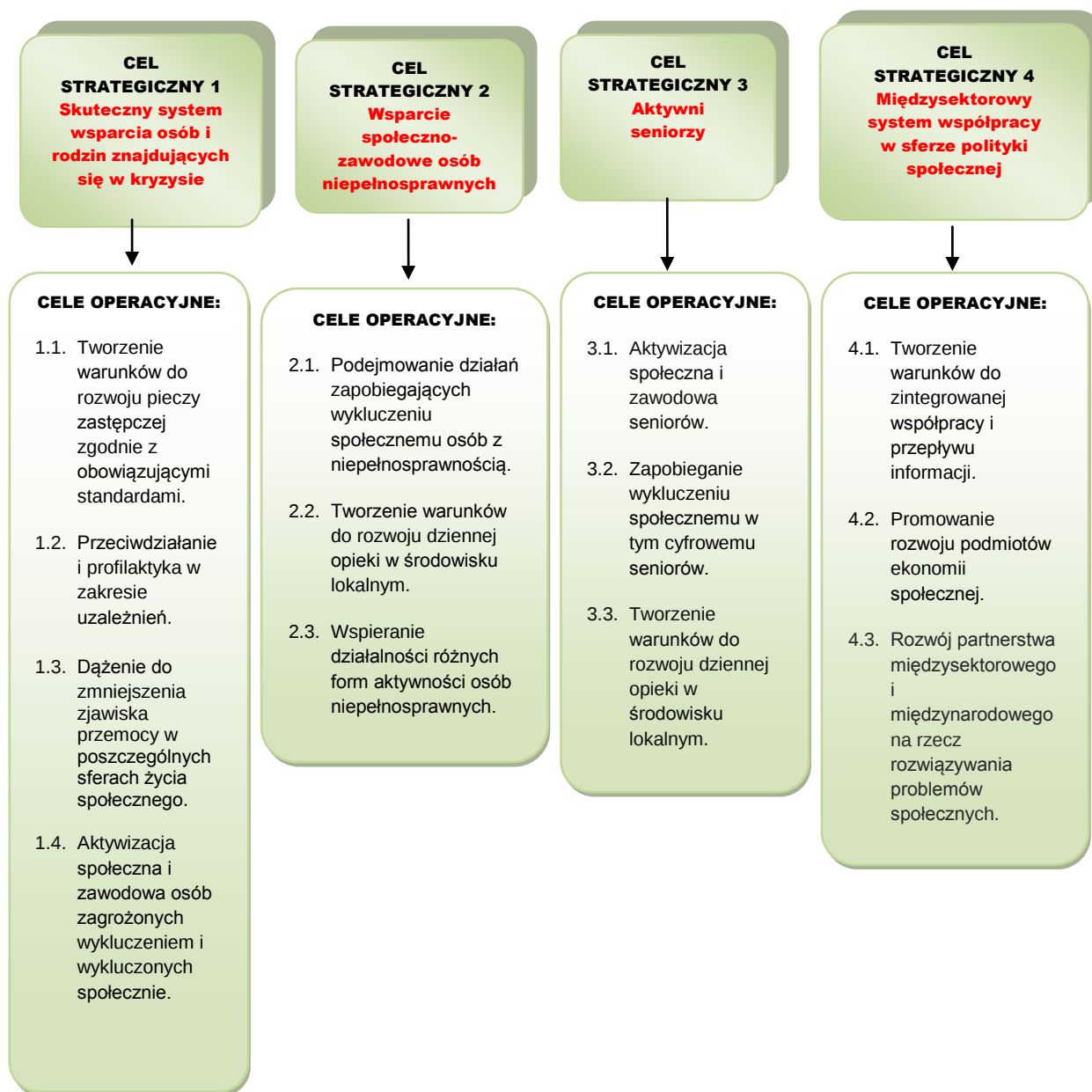

4. Prognoza.

- Poprawa wizerunku instytucji pomocy społecznej poprzez innowacyjne podejście w pracy z klientami.
- Zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
- Wzrost świadomości lokalnej społeczności na temat problemów osób niepełnosprawnych.
- Zwiększenie zatrudnienia osób z niepełnosprawnością.
- Zwiększenie aktywności seniorów.
- Prowadzenie kampanii informacyjnych wśród mieszkańców Powiatu celem zwiększenia kandydatów na rodziny zastępcze.
- Upowszechnienie profilaktyki wśród dzieci i młodzieży w zakresie przemocy, uzależnień celem zmniejszenia ryzyka zachowań aspołecznych.

5. Cele strategiczne i operacyjne.

W celu realizacji przyjętej misji i na podstawie wyznaczonych obszarów problemowych Powiatu kościerskiego przyjmuje się następujące cele strategiczne i operacyjne.

6. Harmonogram działań.

CEL STRATEGICZNY 1: Skuteczny system wsparcia osób i rodzin znajdujących się w kryzysie				
CEL OPERACYJNY Czego potrzebujemy aby rozwiązać problem?	DZIAŁANIA Jak robimy?	REALIZATORZY/ PARTNERZY Kto będzie zaangażowany?	WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.1. Tworzenie warunków do rozwoju pieczy zastępczej zgodnie z obowiązującymi standardami	- rozpowszechnianie informacji na temat rodzicielstwa zastępczego, - propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego, - organizacja spotkań/szkożeń dla rodzin zastępczych, w tym specjalistyczne poradnictwo, - doskonalenie kompetencji kadry wspierania rodziny i pieczy zastępczej, - aktualizacja/kontynuacja obowiązujących programów.	<u>Realizatorzy:</u> - Starostwo Powiatowe/ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. <u>Partnerzy:</u> - Ośrodki Pomocy Społecznej - stowarzyszenia i organizacje pozarządowe, - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, - Punkt Interwencji Kryzysowej w PCPR.	- liczba i rodzaj akcji promocyjnych rodzicielstwo zastępcze, - liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia, - liczba zatrudnionych koordynatorów pieczy zastępczej i asystentów rodziny.	- budżet samorządów: powiatowego i gminnych, - środki zewnętrzne.
1.2. Przeciwdziałanie i profilaktyka w zakresie uzależnień	- profilaktyka i edukacja uzależnień nakierowana na dzieci i młodzież, - zajęcia psychoedukacyjne skierowane do opiekunów prawnych/wychowawców, - wspieranie wychowawczej	<u>Realizatorzy:</u> - Poradnia Uzależnień, - Ośrodki Pomocy Społecznej, - Miejska/Gminne Komisje Rozwiązywania	- liczba zorganizowanych kampanii informacyjnych na temat uzależnień wśród dzieci i młodzieży,	- budżet samorządów: miejskiego i gminnych oraz powiatowego, - środki Narodowego

	- funkcji rodziny i instytucji, próba pozyskania partnera w dziedzinie uzależnień od narkotyków.	Problemów Alkoholowych, - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, - Placówki opiekuńczo-wychowawcze. <u>Partnerzy:</u> - Komenda Powiatowa Policji, - Szpital Specjalistyczny.	- liczba szkoleń dotyczących wychowawczej funkcji rodziny i instytucji, - liczba osób biorących udział w szkoleniach w zakresie wychowawczej funkcji rodziny i instytucji, - liczba podjętych prób pozyskania partnera w dziedzinie uzależnień od narkotyków.	Funduszu Zdrowia, - środki zewnętrzne.
1.3. Dążenie do zmniejszenia zjawiska przemocy w poszczególnych sferach życia społecznego	- zintensyfikowana kampania informacyjna na temat zjawiska przemocy w społeczności lokalnej, - realizacja pomocy dla osób doświadczających przemoc w formie poradnictwa, wsparcia, schronienia, - aktywna działalność zespołów interdyscyplinarnych, - aktualizacja/kontynuacja obowiązujących programów.	<u>Realizatorzy:</u> - Punkt Interwencji Kryzysowej w PCPR, - Ośrodki Pomocy Społecznej, - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, - Komenda Powiatowa Policji, - Kuratorzy Sądowi, - Sąd Rejonowy. <u>Partnerzy:</u> - Centrum Interwencji Kryzysowej w Gdańsku,	- liczba osób korzystających ze wsparcia w Punkcie Interwencji Kryzysowej, - liczba wydanych niebieskich kart, - liczba zespołów interdyscyplinarnych, - liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych na temat zjawiska przemocy, - liczba powstałych programów przeciwdziałania	- budżet samorządów: miejskiego i gminnych oraz powiatowego, - środki zewnętrzne.

		- Centrum Administracyjne Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych, - Stowarzyszenia i organizacje pozarządowe.	przemocy w rodzinie.	
1.4. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem i wykluczonych społecznie	- praca z rodziną w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, - wspieranie grup wsparcia, - nieodpłatne poradnictwo prawne dla rodzin (szczególnie w zakresie prawa rodzinnego), - organizowanie kursów/szkoleń/spotkań dla osób zagrożonych i wykluczonych społecznie: osoby niepełnosprawne, opuszczające pieczę zastępczą, ofiary przemocy, osoby bezrobotne, bezdomne.	<u>Realizatorzy:</u> - Starostwo Powiatowe/ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, - Powiatowy Urząd Pracy, - Ośrodki Pomocy Społecznej, <u>Partnerzy:</u> - stowarzyszenia i organizacje pozarządowe, - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, - szkoły.	- liczba udzielonych konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, - liczba zorganizowanych spotkań dla grupy wsparcia, - liczba udzielonych bezpłatnych porad prawnych, - liczba szkoleń/kursów/spotkań zorganizowanych dla osób wykluczonych społecznie.	- budżet samorządów: miejskiego, gminnych i powiatowego, - środki zewnętrzne.

CEL STRATEGICZNY 2: Wsparcie społeczno-zawodowe osób niepełnosprawnych				
CEL OPERACYJNY Czego potrzebujemy aby rozwiązać problem?	DZIAŁANIA Jak robimy?	REALIZATORZY/ PARTNERZY Kto będzie zaangażowany?	WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
2.1. Podejmowanie działań zapobiegających wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnością	- aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, - upowszechnianie informacji na temat praw i uprawnień osób z niepełnosprawnością, - zatrudnienie asystentów osób niepełnosprawnych, - tworzenie i realizacja programów na rzecz osób niepełnosprawnych, - aktywizowanie osób niepełnosprawnych do uczestnictwa w warsztacie terapii zajęciowej.	<u>Realizatorzy:</u> - Starostwo Powiatowe/ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, - Powiatowy Urząd Pracy, - Warsztat Terapii Zajęciowej. <u>Partnerzy:</u> - Ośrodki Pomocy Społecznej, - Stowarzyszenia i organizacje pozarządowe, - Szpital Specjalistyczny.	- liczba osób korzystających z aktywizacji społecznej i zawodowej, - liczba udzielonych informacji na temat praw i uprawnień osób niepełnosprawnych, - liczba zatrudnionych asystentów osób niepełnosprawnych, - liczba utworzonych programów na rzecz osób niepełnosprawnych, - liczba osób niepełnosprawnych, które uczestniczyły w warsztacie terapii zajęciowej.	- budżet samorządów: miejskiego i gminnych oraz powiatowego, - środki PFRON, - środki zewnętrzne.

2.2. Tworzenie warunków do rozwoju dziennej opieki w środowisku lokalnym	- dążenie do rozszerzenia oferty dziennych ośrodków wsparcia, - utrzymanie usług opiekuńczych, - podnoszenie kompetencji kadry pracującej w dziennych ośrodkach wsparcia.	<u>Realizatorzy:</u> - Ośrodki Pomocy Społecznej, - Warsztat Terapii Zajęciowej, - Środowiskowe Domy Samopomocy <u>Partnerzy:</u> - Starostwo Powiatowe, - stowarzyszenia i organizacje pozarządowe.	- liczba dziennych ośrodków wsparcia, - liczba osób korzystająca z usług opiekuńczych, - ilość przeprowadzonych szkoleń dla kadry.	- budżet samorządów: miejskiego i gminnych oraz powiatowego, - środki PFRON, - środki zewnętrzne.
2.3. Wspieranie działalności różnych form aktywności osób niepełnosprawnych	- wspieranie osób niepełnosprawnych w organizacji spotkań/imprez mających na celu zwiększenie ich aktywności w środowisku lokalnym, - wspieranie działalności organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, - udzielanie wsparcia finansowego dla osób niepełnosprawnych w ramach rehabilitacji społecznej i zawodowej z PFRON.	<u>Realizatorzy:</u> - Starostwo Powiatowe/ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, - Powiatowy Urząd Pracy, - stowarzyszenia i organizacje pozarządowe. <u>Partnerzy:</u> - Ośrodki Pomocy Społecznej, - Koła Gospodyń Wiejskich, - Inne podmioty i instytucje działające na rzecz osób niepełnosprawnych.	- liczba spotkań/imprez zorganizowanych na rzecz osób niepełnosprawnych, - rodzaj/forma udzielonego wsparcia organizacjom pozarządowym, - liczba/rodzaj/kwota udzielonego wsparcia dla osób niepełnosprawnych w ramach rehabilitacji społecznej i zawodowej.	- budżet samorządów: powiatowego, miejskiego i gminnych, - środki PFRON, - środki zewnętrzne.

CEL STRATEGICZNY 3: Aktywni seniorzy				
CEL OPERACYJNY Czego potrzebujemy aby rozwiązać problem?	DZIAŁANIA Jak robimy?	REALIZATORZY/ PARTNERZY Kto będzie zaangażowany?	WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
3.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa seniorów	- wspieranie lokalnych działań w zakresie aktywności społeczno-zawodowej seniorów, - wspieranie tworzenia organizacji pozarządowych i grup nieformalnych działających na rzecz seniorów, - wspieranie działalności klubów seniora.	<u>Realizatorzy:</u> - Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej, - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, - Kaszubski Instytut Rozwoju, - Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów i inne organizacje pozarządowe. <u>Partnerzy:</u> - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, - Powiatowy Urząd Pracy, - Rady Sołeckie, - Publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej..	- liczba przedsięwzięć realizowanych na rzecz seniorów, - liczba organizacji pozarządowych i grup nieformalnych działających na rzecz seniorów, - liczba klubów seniora.	- budżet samorządów: miejskiego i gminnych oraz powiatowego, - środki zewnętrzne.
3.2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu, w tym cyfrowemu seniorów	- wspieranie przedsięwzięć/spotkań edukacyjnych dotyczących wykluczenia społecznego i cyfrowego seniorów,	<u>Realizatorzy:</u> - Ośrodki Pomocy Społecznej z terenów powiatu kościerskiego, - Stowarzyszenia i	- liczba przeprowadzonych przedsięwzięć/spotkań edukacyjnych,	- budżet samorządów: gminnych oraz powiatowego, - środki

	- dążenie do zwiększenia liczby miejsc w placówkach całodobowej opieki w miarę zaistniałych potrzeb, - tworzenie warunków do rozwoju animacji lokalnej w środowisku.	organizacje pozarządowe. <u>Partnerzy:</u> - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, - Powiatowa Komenda Policji.	- liczba zwiększonych miejsc w placówkach całodobowych, - liczba animatorów lokalnych.	zewnętrzne.
3.3. Tworzenie warunków do rozwoju dziennej opieki w środowisku lokalnym	- dążenie do rozszerzenia oferty dziennych ośrodków wsparcia, - zapewnienie optymalnego poziomu usług opiekuńczych, - działalność Uniwersytetu Trzeciego Wieku, - podnoszenie kompetencji kadry pracującej w dziennych ośrodkach wsparcia.	<u>Realizatorzy:</u> - Ośrodki Pomocy Społecznej, - Warsztaty Terapii Zajęciowej, - Środowiskowe Domy Samopomocy. <u>Partnerzy:</u> - stowarzyszenia i organizacje pozarządowe, - Starostwo Powiatowe/ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.	- liczba dziennych ośrodków wsparcia, - liczba osób korzystająca z usług opiekuńczych, - ilość przeprowadzonych szkoleń podnoszących kwalifikacje dla kadry.	- budżet samorządów: miejskiego i gminnych oraz powiatowego, - środki zewnętrzne.

CEL STRATEGICZNY 4: Międzysektorowy system współpracy w sferze polityki społecznej				
CEL OPERACYJNY Czego potrzebujemy aby rozwiązać problem?	DZIAŁANIA Jak robimy?	REALIZATORZY/ PARTNERZY Kto będzie zaangażowany?	WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
4.1. Tworzenie warunków do zintegrowanej współpracy i przepływu informacji	- Podejmowanie działań zmierzających do zintegrowanej współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami pozarządowymi i grupami nieformalnymi, - wspieranie wolontariatu i liderów społecznych, - podejmowanie działań do utworzenia bazy danych dotyczących instytucji/organizacji działających na rzecz klienta pomocy społecznej.	<u>Realizatorzy:</u> - Starostwo Powiatowe/ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. <u>Partnerzy:</u> - Ośrodki Pomocy Społecznej, - Komenda Powiatowa Policji, - Sąd Rejonowy, - Stowarzyszenia i organizacje pozarządowe, - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, - placówki edukacyjne, - Szpital Specjalistyczny, - Inne podmioty i instytucje działające w obszarze polityki społecznej.	- liczba podjętych działań na rzecz współpracy pomiędzy instytucjami.	- budżet samorządu powiatowego, - środki zewnętrzne.

4.2. Promowanie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej	- upowszechnienie wiedzy i informacji o ekonomii społecznej oraz dobrych praktyk, - wspieranie i współpraca z podmiotami ekonomii społecznej, - promowanie twórczości, produktów wyprodukowanych przez podmioty ekonomii społecznej.	- organizacje pozarządowe/ stowarzyszenia, - przedsiębiorcy, - jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne powiatu kościerskiego, - podmioty ekonomii społecznej, - Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej.	- liczba zorganizowanych wspólnych przedsięwzięć, - liczba zrealizowanych szkoleń, seminariów, spotkań, wizyt, - liczba utworzonych podmiotów ekonomii społecznej	- środki Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej, - środki zewnętrzne.
4.3. Rozwój partnerstwa międzysektorowego i międzynarodowego na rzecz rozwiązywania problemów społecznych	- pozyskiwanie środków zewnętrznych w celu realizacji zadań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, - współpraca z Kościerskim Centrum Wolontariatu, - reintegracja funkcjonowania Powiatowego Zespołu ds. Profilaktyki.	<u>Realizatorzy:</u> - Starostwo Powiatowe/ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. <u>Partnerzy:</u> - Ośrodki Pomocy Społecznej, - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, - Domy Pomocy Społecznej, - Komenda Powiatowa Policji, - Sąd Rejonowy, - Kuratorzy	- liczba projektów i środków finansowych pozyskanych na realizację zadań, - liczba wolontariuszy, - ilość spotkań i działalność Powiatowego Zespołu do Spraw Profilaktyki.	- budżet samorządów: miejskiego i gminnych oraz powiatowego, - środki zewnętrzne.

		- Zawodowi, - Powiatowy Urząd Pracy, - Warsztat Terapii Zajęciowej, - Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, - Stowarzyszenia i organizacje pozarządowe, - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, - placówki edukacyjne, - Szpital Specjalistyczny, - Inne podmioty i instytucje działające w obszarze polityki społecznej.		
--	--	--	--	--

7. System realizacji i monitoringu.

Opracowany dokument „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kościerskiego na lata 2016-2021” została sformułowana na takim poziomie, aby była elastyczna i stwarzała możliwość dostosowywania realizowanych w oparciu o nią działań do zmieniających się zjawisk i problemów społecznych oraz zmian przepisów prawa, które wyznaczają obszary działania w polityce społecznej.

Zasadniczymi narzędziami realizacji Strategii, będą powiatowe programy dotyczące: wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, działań na rzecz osób niepełnosprawnych, a także na rzecz zatrudniania i spójności społecznej.

Dokument będzie monitorowany i oceniany poprzez raporty monitoringu. Z uwagi na wprowadzony program postępowania naprawczego dla Powiatu Kościerskiego pierwszy raport będzie stworzony po upływie trzech lat od momentu przyjęcia Strategii przez Radę Powiatu Kościerskiego. Kolejne raporty monitoringu zakłada się raz w roku i będą zależne od dalszej stabilności finansowej Powiatu.

Monitorowaniu będą podlegać wszystkie działania zawarte w harmonogramie niniejszej Strategii przy współdziale interesariuszy dokumentu.

Podstawowym narzędziem monitorowania Strategii będą wskaźniki zawarte w celach strategicznych, które zostaną określone w formularzu, opracowanym na potrzeby dokonania raportu z realizacji Strategii.

Oznacza to, że wszystkie jednostki odpowiedzialne za realizację działań wytyczonych w Strategii zobowiązane będą do składania dwóch sprawozdań (pierwsze po upływie trzech lat od momentu przyjęcia Strategii przez Radę Powiatu Kościerskiego, drugie na zakończenie okresu jej obowiązywania) Dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie.

W ramach monitoringu będą także zbierane dane dotyczące realizacji celów Strategii przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie, co umożliwi ocenę postępu jej realizacji. Uzyskane informacje pozwolą sprawdzić skuteczność i efektywność działań zawartych w dokumencie.

Podstawowym warunkiem skutecznego wdrożenia Strategii jest zintegrowana współpraca międzysektorowa w sferze polityki społecznej.

Przyjęcie tego dokumentu przez Radę Powiatu Kościerskiego pozwoli także na pozyskiwanie środków zewnętrznych.

Spis tabel, wykresów i rycin

Tabela 1. Zatrudnianie w instytucjach pomocy społecznej powiatu kościerskiego w latach 2012-2014	11
Tabela 2. Organizacje pozarządowe na terenie powiatu kościerskiego	16
Tabela 3. Liczba podmiotów oraz kwoty przyznanego wsparcia finansowego na realizację zadań publicznych powiatu kościerskiego w latach 2012-2014	17
Tabela 4. Informacje na temat pozyskanych środków zewnętrznych przez instytucje pomocy społecznej na rzecz osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2012-2014	19
Tabela 5. Średnia wieku oraz liczba rodzin, dzieci i młodzieży przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu kościerskiego na lata 2012-2014	26
Tabela 6. Średnia wieku oraz liczba dzieci i młodzieży przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie powiatu kościerskiego w latach 2012-2014	28
Tabela 7. Dane dotyczące przemocy w rodzinie na terenie powiatu kościerskiego w latach 2012-2014	35
Tabela 8. Przeznaczenie dofinansowania przyznanego w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie dla osób niepełnosprawnych na terenie powiatu kościerskiego w latach 2012-2014	39
Tabela 9. Liczba organizacji pozarządowych, które uzyskały dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w ramach realizowanych zadań z zakresu rehabilitacji społecznej w powiecie kościerskim w latach 2012-2014	40
Tabela 10. Liczba uczestników i formy udzielonego wsparcia w Kaszubskim Uniwersytecie Trzeciego Wieku na terenie powiatu kościerskiego w latach 2012-2014	44
Tabela 11. Liczba osób objętych opieką i liczba udzielonych porad w Poradni Leczenia Uzależnień w Kościerzynie w latach 2012-2014	45
Wykres 1. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy ośrodków pomocy społecznej na terenie powiatu kościerskiego w latach 2012-2014	13
Wykres 2. Główne przyczyny przyznawania pomocy społecznej w powiecie kościerskim w latach 2012-2014	14
Wykres 3. Główne przyczyny umieszczania dzieci i młodzieży w rodzinnej pieczy zastępczej z terenu powiatu kościerskiego w latach 2012-2014	27
Wykres 4. Główne przyczyny umieszczania dzieci i młodzieży w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie powiatu kościerskiego w latach 2012-2014	29

Wykres 5. Liczba wychowanków objętych pomocą na usamodzielnienie przebywających na terenie powiatu kościerskiego w latach 2012-2014	31
Wykres 6. Wysokość wsparcia finansowego (w zł) wychowanków objętych pomocą na usamodzielnienie przebywających na terenie powiatu kościerskiego w latach 2012-2014	32
Wykres 7. Liczba i rodzaj udzielonych porad i wsparcia w Punkcie Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie w latach 2012-2014	33
Wykres 8. Liczba udzielonych porad i wsparcia ze względu na przemoc w rodzinie w Punkcie Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie w latach 2012-2014	34
Wykres 9. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności wydanych przez Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Kościerzynie	38
Wykres 10. Liczba bezrobotnych w powiecie kościerskim w latach 2012-2014	47
Wykres 11. Bezrobocie w podziale na poszczególne gminy powiatu kościerskiego w latach 2012-2014	48
Wykres 12. Liczba bezrobotnych w przedziałach wiekowych w powiecie kościerskim w latach 2012-2014	48
Wykres 13. Liczba bezrobotnych wg poziomu wykształcenia w powiecie kościerskim w latach 2012-2014	50
 Rycina 1. Położenie powiatu kościerskiego na mapie województwa pomorskiego	7
Rycina 2. Mapa powiatu kościerskiego z obszarami poszczególnych gmin	8

